

Södertörns Högskola
Läraryrket
Uppsats C-nivå 10p. i pedagogik
HT 2007

Vad är det som påverkar elevers val av gymnasieskola?

Författare: Björn Larsson
Handledare: Patric Sahlén
Examinator: Kenneth Awebro

Abstract

This study asks after, what it is that influences students choices of upper secondary school in the area of Stockholm. The run-up is empirical and questionnaires have been gathered out of 276 students in eight schools and twelve classes. The respondents has replied fourteen questions about how important or unimportant they think that: parents, buddies, education, teachers etcetera, has been in connection with their upper secondary school choice. The really vary, but similar tendencies can often be inferred, where for example students background or their interest coincide. The reply that is given is depending on the students conditions before the choice, i.e. the grade, the vicinity, the geographic situation, the rumour, the education, the school, the environment, the teachers, the parents, study - and trade weighs, and the socialization etcetera. The parts do not function without the whole and vice versa.

Keywords: Upper secondary school choice, school, influence, education.

Sammanfattning

Denna studie frågar efter, vad det är som påverkar elevers val av gymnasieskola i Stockholmstrakten. Ansatsen är empirisk och enkäter har samlats in av 276 elever i åtta skolor och tolv klasser. De tillfrågade har fått svara på fjorton frågor om hur pass viktigt eller oviktigt de tycker att: föräldrar, kompisar, utbildning, skola med mera, har varit i samband med deras gymnasieval. Beskeden varierar, men likartade tendenser går ofta att utläsa, där exempelvis elevers bakgrund eller intressen sammanfaller. Svaret som ges är beroende av elevens förutsättningar inför valet, d v s betyget, närheten, det geografiska läget, ryktet, utbildningen, skolan, miljön, lärarna, föräldrarna, studie- och yrkesvägledaren och socialisationen med mera. Delarna fungerar inte utan helheten och vice versa.

Nyckelord: Gymnasieval, skola, påverkan, utbildning.

Förord

Ett stort tack till alla de elever och lärare som gjort denna studie möjlig. För goda råd och ett övervakande öga, riktas ett ytterligare stort tack till min handledare Patric Sahlén och min seminareledare Kenneth Awebro.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte	2
Hypotes	2
Avgränsningar	2
Metod	3
Etik	4
Begrepp	4
Forskningsläget	8
Gymnasieskolorna måste inse att de blivit varumärken	8
Kommunal eller fristående gymnasieskola?	8
För jag är ju liksom bara 15. Hur ska jag veta vad jag vill bli när jag är 30?	9
Upplevelsen av gymnasievalet	9
Niondeklassares beslutprocess vid val av gymnasieskola	10
Nu måste jag välja! – hur ungdomar i år nio upplever och hanterar sin beslutsprocess inför gymnasievalet	10
Föräldrapåverkan i samband med gymnasievalet	10
Utbildningssegregation och självsortering	11
Marknad och medborgare	12
Information och vägledning inför valet till gymnasieskolan i Uppsala kommun	14
Attityder till skolan 2006	15
Presentation av diagrammen	16
1. Hur viktiga har dina kompisar varit för ditt val av gymnasieskola?	19
2. Hur viktiga har dina föräldrar varit för ditt val av gymnasieskola?	22
3. Hur viktig har den nya skolans rykte varit för ditt val av gymnasieskola?	25
4. Hur viktigt har närheten till din bostad varit för ditt val av gymnasieskola?	28
5. Hur viktigt har det varit om alla andra i din gamla klass skulle till denna nya skola, varit för ditt val av gymnasieskola.	30
6. Hur viktiga har dina samtal med studie- och yrkesvägledare varit, för ditt val av gymnasieskola?	32
7. Hur viktigt har information på Internet varit för ditt val av gymnasieskola?	34
8. Hur viktiga har dina lärare varit för ditt val av gymnasieskola?	38
9. Hur viktigt har information i tryckt material varit för ditt val av gymnasieskola?	41
10. Anser du att ditt val av utbildning har varit viktigare än ditt val av skola?	43
11. Anser du att ditt val av skola har varit viktigare än ditt val av utbildning?	45
12. Var denna gymnasieskola ditt första val?	49

13. Är du nöjd med din gymnasieskola?	51
14. Finns det något annat som påverkat ditt val av gymnasieskola?	53
14b. Finns det något annat som påverkat ditt val av gymnasieskola? Ord som figurerat i kommentarerna.	56

Summering av slutsatser	58
--------------------------------	-----------

Avslutande diskussion	60
------------------------------	-----------

Hypotes	60
Diskussion	60
Källförteckning	63
Bilaga	66

INLEDNING

Ansatsen är att undersöka vad det är som påverkar elever i deras val av gymnasieskola. Tillfrågade elever bor i Stockholms området, vilket innebär innerstaden, närförort och ytterområdet. De går första terminen i sina respektive gymnasieskolor och tittar då tidsmässigt bakåt och reflekterar över sina olika val, vilka gjordes i årskurs nio. Frågorna ställdes i form av enkäter,¹ under hösten 2007 och utfallet redovisas i diagramform, där var frågeställning får sin egen grafik med efterföljande kommentarer. Därutöver gjordes två stycken intervjuer med fyra elever.

Urvalet av skolor och elever är slumpmässigt och ska på så vis representera en miniatyr² av Stockholms gymnasieelever, som idag går i årskurs ett. Alla tillfrågade har ämnesinriktningarna: samhälls- och naturkunskap, eller esteter. Dock kan det diskuteras om dessa tillfrågade elever utgör ett underlag, som kan gälla för alla övriga elever/skolor i Stockholmsområdet. Var skola med sin egen unika elevsammansättning, lärare, miljö, närhet etcetera, har alla sina egna förutsättningar, beroende på olika omständigheter. Emellertid ska det bli spännande och se ifall det går att utläsa eventuella likheter eller olikheter, bland de tillfrågade skolorna/eleverna.

Forskningsläget är gott och diverse olika studier finns. Jag kommer delvis att använda mig av skolverkets studie, *Attityder till skolan 2006*³, för att jämföra där frågorna liknar varandra. Skolverkets ansats är mer vad som påverkat elevers val av utbildning, där jag frågar efter elevers val av skola. Dock är det inte alldeles klart hur eleverna ser på skillnaden mellan utbildning och skola, vilket bekräftas i enkätfrågorna nr. 10 och 11.

Bakgrund

I grundskolans nionde år väljer eleverna sin blivande gymnasieskola. För många är det ett stort steg in i ett blivande studie- eller yrkesliv. Påverkan från omgivningen är olika, beroende på omständigheter kring den sociala processen. Det geografiska läget, målsmän, pedagoger, informationsflödet och den personliga integriteten, vilka alla är orsaker till påverkan. Denna undersökning ska försöka se om det finns några gemensamma influenser till inflytande, eller är det möjligt så att alla agerar i eget intresse?

1 Enkäten presenteras som bilaga i slutet av texten.

2 Patel & Davidsson (1991, 2003, sid. 54).

3 Attityder till skolan 2006 (2007).

Syfte

Syftet med denna undersökning, är att utforska vad det är som påverkat före detta grundskoleelevers val av gymnasieskola. Med påverkan menar jag alla de olika typer av medverkande krafter som eleven kommit i kontakt med, under den period där gymnasievalet görs. Det kan vara den, mer eller mindre, dagliga kontakten med familjen. Det mer sporadiska samröret med kamrater i olika former. Hur den nya skolans rykte har påverkat elevens val. Vidare närheten till hemmet, konsultationer med lärare, studie- och yrkesvägledare, samt information på Internet och det tryckta profilmaterialet ifrån den nya gymnasieskolan.

Går det att utläsa skillnader eller likheter med hjälp av enkäter och ett mindre antal uppsökande intervjuer. Eller har alla de inblandade skolorna sina egna förutsättningar beroende på individsammansättningar och faktorer som gäller för detta tillfälle. Kan en mindre fallstudie ⁴ som detta, ge svar på något av det efterfrågade?

Ansatsen kommer delvis att vara empirinär, d v s ”att vetenskapen ska söka efter något som finns bakom det omedelbart observerbara”. ⁵ Jag är medveten om att detta kan vara svårt, men tänker ändå, med en viss reservation se ifall det går att tolka något ”som inte syns”.

Hypotes

Ungdomar väljer i högre grad skola, än väljer utbildning.

Avgränsningar

Studien avser att undersöka vad det är som påverkat, ett begränsat antal, elevers val av gymnasieskola i Stockholmstrakten. Även om dessa elever utgör en del av den efterfrågade gymnasierrepresentationen, så har de flesta skolor sina egna förutsättningar. Skolans geografiska läge, elevsammansättning och elevernas kulturella och ekonomiska kapital ⁶ och kompisar ⁷ i olika former, är några av de faktorer som påverkar. Denna studie behöver därför inte nödvändigtvis gälla för alla övriga skolor i Stockholms området. Även om dessa elever utgör en del av den efterfrågade populationen. Det går alltid att ifrågasätta, när delar av någonting undersöks.

4 Patel & Davidsson (1991, 2003, sid. 54).

5 Patel & Davidsson (1991, 2003, sid. 31).

6 Gripsrud, Jostein (2002, sid. 98).

7 Vid intervjuer och andra samtal med elever, så säger de ibland att ”ryktet” avgjorde vilken skola jag valde. Detta rykte visade sig vara kompisars påverkan om vad de tyckte om skolan ifråga.

Metod

Undersökningens ansats är en så kallad fallstudie, vilket här beskrivs som ett ”slumpmässigt urval”,^{8 9} av de elever som går i årskurs ett i gymnasiet och har ämnesinriktningarna: samhällskunskap, naturkunskap eller estetisk inriktning. Skolorna ligger i Stockholms innerstad, närförort och ytterområdet. Skolrepresentationen består av både kommunala och fristående enheter. Urvalet representeras av 276 elever, fördelat på åtta skolor och 12 klasser, som svarat på enkätfrågor. Vidare två stycken uppsökande intervjuer, i två olika skolor, där två elever av olika kön intervjuades vid två olika tillfällen. Intervjuerna gjordes direkt efter det att enkätundersökningen var färdig. Svaren i intervjuerna används som ett komplement till enkäterna och fördelen/nackdelen kan vara att dessa inte är fullt så ”strikta” som pappersfrågorna.

Att med hjälp av dessa 276 enkäter och 2 intervjuer, undersöka eventuella influenser i samband med frågeställningen, vad är det som påverkar elevers val av gymnasieskola? Denna så kallade fallstudie lämpar sig enligt Patel och Davidsson, när man vill studera förlopp och förvandlingar¹⁰. Där så är möjligt,¹¹ tänker jag jämföra denna undersökning med bland annat skolverkets, *Attityder till skolan 2006*¹², så blir detta ett av teoretiska försöken, d v s att försöka tolka svaren: ur sitt eget perspektiv och även ur ett jämförande djup.

Det insamlade materialet (rådatan¹³) bearbetas i en datamatrix (Excell) och presenteras som en relativ frekvens,¹⁴ d v s procent, i olika diagram,¹⁵ där var frågeställning får sin egen grafik och sida. Vid tolkningen vill jag inte låsa mig vid endast det statistiska kvantitativa, utan vill även se möjligheterna i en kvalitativ ansats¹⁶, där både förståelsen i kombination med helheten och delarna¹⁷ utgör ett underlag för själva utvärderingen. Hur man än gör så blir olika

8 Patel & Davidsson (1991, 2003, sid. 54.).

9 Då var skola har sin egen förutsättning och elevsammansättning, kan inte detta ”slumpmässiga urval vara representativt för alla övriga elever och skolor i Stockholms trakten. Däremot kan det möjligen gå att finna olika typer av gemensamma nämnare som kan jämföras, vidare dra eventuella paralleller till tidigare forskning, som exempelvis skolverkets studie ”Attityder till skolan 2006” (http://www.skolverket.se/content/1/c4/91/19/elev_old_.pdf).

10 Patel & Davidsson (1991, 2003, sid. 54.)

11 D v s där frågeställningarna liknar varandra alternativt, att resultaten kan jämföras med tidigare studier.

12 Attityder till skolan 2006 (2007).

13 Patel & Davidsson (1991, 2003, sid. 111).

14 Det procentuella antalet personer, i förhållande till den totala mängden elever på respektive skola.

15 Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.). (2000, sid. 101).

16 Östbye, Helge med flera (2003, sid. 99), menar att dessa båda metoder med fördel kan kombineras, då egen skaperna av det insamlade materialet står för båda begreppen, kvalitativ och kvantitativ.

17 Den Hermeneutiska cirkeln, där delarna inte förstås utan helheten och vice versa. (Molander, Joakim. 2003, sid. 167).

typer av metoder, aldrig hundra procentiga. Att vara objektiv i min bedömning låter ju bra, men hur ska jag kunna vara det då mina egna färgade tankar dras mot det subjektiva. Kan med andra ord någon vara objektiv? Det är ju människor som tillfrågas och vi vet sedan tidigare, att det inte alltid är sanningen som sägs eller skrivs, varför en viss felmarginal med all säkerhet förekommer.

Etik

Innan enkäterna delades ut gjorde jag en kort presentation av mig själv, samt förklarade syftet med studien. Vidare att studien var anonym och att inga elev- eller skolnamn skulle nämnas, däremot att jämförelser skulle göras mellan de olika, icke namngivna skolorna. Även att jag förmodligen skulle jämföra kommunala och fristående skolor och de olika geografiska lägena.

Vidare förklarade jag att studien var ”prestigelös” och gav en kort bakgrund till hur vi människor eventuellt kan göra, när vi kanske känner att det är lite ”pinigt”, d v s pinsamt att skriva sanningen.

Författarinnan Birgitta Forsman har i sin bok, *Forskares Frihet* delat upp de etiska aspekterna i två olika delar: *Inomvetenskaplig forskningsetik*, vilket står för studiens kvalitet. Samt *utomvetenskaplig forskningsetik*, som mer har med hänsyn gentemot de i studien inblandade personerna och eventuella följder av det som behandlas.¹⁸

Per Arne Tufte och Asbjørn Johannessen menar att etiska frågor uppkommer när människor är inblandade och speciellt ”i samband med datainsamlingen, oavsett om denna genomförs i form av deltagande observation, intervjuer eller experiment.”¹⁹

Begrepp

Anledningen till dessa begreppsförklaringar, är att du som läsare ska få en inblick i det tänket, som gör att vi människor beter oss som vi gör. För många antar jag att det är vardagsmat, men övriga har kanske ännu inte kommit i kontakt med dessa inriktningar, varför en del olika perspektiv kan vara på sin plats. Jag kommer inte nödvändigtvis, att genom dessa begrepp, försöka bevisa att så är fallet, utan tanken är att ha dem i åtanke under läsningen. Kanske en möjlig väckarklocka för självreflektion?

18 Forsman, Birgitta (2004, sid. 21-22).

19 Tufte, Per Arne & Johannessen, Asbjørn (2003, sid. 60).

Begreppen som används i texten är den typ av ord som används inom pedagogiken, sociologin eller kommunikationsvetenskapen. Inom de olika disciplinerna visar det sig att ibland kan samma ord ha olika betydelse, beroende på vem som använder det. Jag fann detta en aning frustrerande, då det nästan gick inflation i att vara ”begrepps författare”, i all den litteratur som har plöjts under årens lopp. Min ansats är att försöka förklara det som jag själv tolkar som oklart, det övriga får räknas till det vedertagna inom den akademiska kulturen.

Habitus

Begreppet *habitus* är för mig mest känt via Pierre Bourdieus litteratur, antingen direkt eller tolkat av någon annan författare. Då vår socialiseringsprocess är en stor del av förståelsen för hur vi människor fungerar, tar jag här upp hur begreppet tolkas ur lite olika perspektiv.

Det förklaras av författaren Per Månsson på följande vis:

Detta begrepp har ambitionen att både beteckna och förklara individens handlingsmönster och tänkesätt såsom de har utvecklats i olika sociala mönster. Detta *habitus* utvecklas inom kollektiva *sociala konkurrensfält*. Dessa utgör system av autonoma sociala positioner vilka konkurrerar med varandra. För att individen skall kunna avancera i konkurrensfält och nå högre *positioner* måste han tillägna sig olika tillgångar och volymer av fältets dominerande *kapitalformer*. [...].²⁰

Jostein Gripsrud beskriver *habitus* på följande vis: Det ”system av dispositioner” som vi fått inbyggda i oss genom vår bakgrund och våra erfarenheter präglar alltså i stora drag vår livsstil, både de element som vi helt oreflekterat införlivar och de element som vi väljer mer medvetet. *Habitus* präglar vår livsstil genom den aspekt av *habitus* som Bourdieu kallar *smaken*, dvs. ”vår benägenhet och förmåga att tillägna oss (materiellt eller symboliskt) en viss klass av klassificerade objekt eller handlingsmönster (Bourdieu 1989:173).” [...]²¹

På nästa sida kommer ett citat av Bourdieu själv, från en föreläsning på universitetet i Genève, december 1978. Här ges en historisk och utförligare förklaring av begreppet.

20 Månsson, Per (2003, sid. 409-410).

21 Gripsrud, Jostein. (2002, sid. 103).

[...] Detta habitusbegrepp har en lång tradition: skolastiken²² använde det för att översätta Aristoteles' *hexis*. man återfinner det hos Durkheim som, i *L'Évolution pédagogique en France*, anmärker att den kristna uppfostran har varit tvungen att lösa de problem som uppstod ur nödvändigheten att forma de kristnas habitus med en hednisk kultur. Den återfinns hos Mauss, i hans berömda text om kroppsteknikerna. Men ingen av dessa författare ger detta begrepp an avgörande betydelse. Varför ska man då leta upp detta gamla ord? Därför att habitusbegreppet gör det möjligt att uttrycka något som liknar vad man menar med begreppet vana, samtidigt som det skiljer sig från detta på en väsentlig punkt. Habitus, såsom ordet uttrycker, är det man förvärvat, men som förkroppsligats på ett varaktigt sätt i form av permanenta dispositioner. Begreppet påminner alltså hela tiden om att det refererar till något historiskt, till något som är knutet till den individuella historien. [...].²³

Symbolisk interaktionism

Är ett annat begrepp som kan vara bra att ha en viss förståelse för, då det finns i vårt dagliga liv och påverkar hur vi beter oss. Denna mening är en amerikansk riktning, som fick sitt namn under 1930-talet. Den norska författaren Jostein Gripsrud förklarar det på följande vis: [...] ”Den intresserar sig främst för hur vårt ”jag” ständigt utvecklas genom våra relationer till andra. Eller rättare sagt: hur vi uppfattar att *andra uppfattar oss*. Det var sociologen Charles Horton Cooley som först formulerade detta synsätt 1902, men det har sedan vidareutvecklats i olika varianter av George Herbert Meade, Herbert Blumer och andra inom den sociologiska tradition som brukar kallas Chicagoskolan.” [...]²⁴

Larsåke Larsson menar att den sociala relationen människor emellan, har en stor betydelse för hur det fungerar i exempelvis skolan, på företaget, eller i din närmaste omgivning. Författaren säger att all interaktion är social och att vi individer agerar med hjälp av olika symboler. I detta fall avser symbolerna: ”ord, handlingar och föremål med en given och gemensam betydelse för exempelvis medarbetarna i en organisation”.²⁵

Herbert Blumer själv har delat upp begreppet i tre olika ”förutsättningar”, som blir ett ganska långt citat, vilket var oundvikligt för att kunna få med allt viktigt.

22 Skolastiken brukar indelas i 3 olika perioder: tidig skolastik (1000-1100-talet), högskolastik (1200-talet) och sen skolastik (1300-talet). Det stora intresset under denna period var den Grekiska filosofin och då Aristoteles i synnerhet. Detta ledde till konflikter mellan ”de lärde” och extremisterna, som menade att den skrivna texten, endast ledde till fördärv och hybris. Det filosofiska intresset var enligt oppositionen okristligt. Förnufts-kunskapen debatterades därför livligt. (Molander, Joakim 2003, sid. 52). (NB. Om den första raden i denna text, är i fetstil så beror det på en ”bugg” vid exporten mellan programmen).

23 Bourdieu, Pierre (1984, 1991, sid. 147-148).

24 Gripsrud, Jostein (2002, sid. 31-32).

25 Larsson, Larsåke (1997, 2001, sid. 34).

Symbolic interactionism rests in the last analysis on three simple premises. The first premise is that the human beings act towards things on the basis of the meanings that the things have for them. Such things include everything that the human being may note in his world - physical objects, such as trees or chairs; other human beings, such as a mother or a store clerk; categories of human beings, such as friends or enemies; institutions, as a school or a government; guiding ideals, such as individuals independence or honesty; activities of others, such as their commands or requests; and such situations as an individual encounters in his daily life. The second premise is that the meaning of such things is derived from, or arises out of, the social interaction that one has with one's fellows. The third premise is that these meanings are handled in, and modified through, and interpretative process used by the person in dealing with the things he encounters.

26

Herbert Blumer tolkar hur George Herbert Meade ser på begreppet.

Mead simply meant that the human being is an object to himself. The human being may perceive himself, and act toward himself, have conceptions of himself. As these types of behaviour imply, the human being may become the object of his own action. [...] In short, the possession of a self provides the human being with a mechanism of self-interaction with which to meet the world a mechanism that is used in forming and guiding his conduct. ²⁷

Socialisation

Den utveckling som går ut på att nya i samhället, dvs barn eller andra, tar till sig den typ av livsstil som är rådande i den omgivning som hon befinner sig i. Detta kallas för socialisation och är ett sätt att överföra kunskap, kultur och ett sätt att leva från en generation till en annan. Barnet formas och tar till sig det sättet, språket, stilen med mera som i början finns i dess omedelbara närhet. Under tiden barnet växer och dagis, skola, fritidsintressen med mera kommer in dess liv, så växer också det område som påverkar individen. Detta är en process som fortgår hela livet och formas på olika sätt, i samspel med andra individer. ²⁸ I och med att den påverkar oss i hur vi tänker och tycker, beroende på vilken social och ekonomisk bakgrund vi har, så påverkar det också våra livsval.

Den *primära* socialisationen sker under barndomen och utgör den mest intensiva perioden av kulturell inläring. Det är den tid då barnen lär sig språket och de grundläggande beteendemönstersom utgör grund för kommande lärande. Familjen är den viktigaste *socialisationsagenten* ²⁹ under denna fas. Den *sekundära* socialisationen äger rum efter den tidiga barndomen och framåt i livet. Andra *socialisationsagenter* tar då över delar av det ansvar som familjen stått för. Skola, kamrater, organisationer och massmedia och senare även arbetsplatser blir viktiga socialiserande krafter för individens del. ³⁰

Socialization. The generell process of social formation of the young under the influence of so-called agencies of socialization - traditionally the family, neighbourhood, school and religion, and now mass media. ³¹

26 Blumer, Herbert (1969, sid. 2).

27 Blumer, Herbert (1969, sid. 62).

28 Giddens, Anthony (1994, 1998, 2003, sid. 42).

29 "Socialisationsagenter, det vill säga grupper eller sociala kontexter i vilka viktiga socialisationsprocesser förekommer." (Giddens, Anthony 1994, 1998, 2003, sid. 42).

30 Giddens Anthony (1994, 1998, 2003, sid. 42-43).

31 McQuail, Denis (2005, sid. 567).

FORSKNINGSLÄGET

Jag tar här upp ett urval av de studier som finns, först ur ett bredare perspektiv, såtillvida att ämnet på något vis är knutet till min undersökning. I slutet smalnar det av och inriktar sig mer på att närma sig min egen undersökning. Tanken bakom presentationen är att Ni läsare ska kunna bilda Er en uppfattning om hur olika författare ser på ämnet, vilket förhoppningsvis underlättar förståelsen för min egen studie.

Gymnasieskolorna måste inse att de blivit varumärken®

Artikelförfattaren Tomas Lönn debatterar i tidningen Dagens Samhälle, att skolorna måste lära sig hur eleverna fungerar och vad marknadsföring innebär. För de skolor som inte hänger med, riskerar att hamna ute i kylan. Det gäller att skaffa sig ett hållbart varumärke, för när utbildningarna är liknande på många ställen, är det imagen som gäller. ”En bra början kan vara att se om sitt hus och lära känna ungdomarnas värderingar och preferenser. För att klara det krävs inre omprioritering av skolans gemensamma resurser. ”³²

Kommunal eller fristående gymnasieskola?

Terése Lek har i sin uppsats³³ tittat på vad det är som påverkar eleverna att välja kommunal eller fristående skola. Eleverna må vara påverkade av olika faktorer, som exempelvis föräldrar, då det verkar som det finns en förutfattad mening gällande fristående skolor. Det visar sig genom att ingen av de elever som senare gick i den kommunala skolan, hade besökt den fristående skolan innan de började i gymnasiet. Däremot hade de elever som senare gick i den fristående skolan, besökt både den kommunala och den fristående skolan. Den kommunala skolans storlek och den kommunala ”drivformen” påverkade i hög grad. Vidare kompisar, utbildning och det geografiska läget var andra faktorer som påverkade elevernas val. Lek konstaterar också att det som hade minst betydelse i valet av gymnasieskola, var målsmans påverkan. Hos den fristående skolan nämndes inte målsman och på den kommunala var betydelsen låg.^{34 35}

32 Lönn, Tomas (2007-03-22, sid. 24-28).

33 Lek, Terése (2007). C-uppsats, Högskolan i Halmstad.

34 Lek, Terése (2007, sid. 2).

35 Vid elev och föräldrasamtal har jag vid ett flertal tillfällen uppmärksammat uttalanden om att, friskolorna inte är ett valalternativ för dessa personer. Jag kopplar detta till klasstillhörighet och att dessa personer tolkar friskolorna, som något enbart för en viss typ av människor. I detta fall styr den politiska rigiditeten, vilket snarare blir till ett hinder, i en analys av vad som vore bäst för dem själva, alternativt barnet. Med det menar jag inte att det ena skulle vara bättre än det andra, utan att eventuella oförändringsbenägna väljer efter vad de tror sig förväntas göra. Här kommer Stefan Lunds studie till användning, där jag prickar in den traditionsinriktade valhandlingen (Lund, Stefan 2006, sid. 206). Socialiseringsprocessen har gjort att både förälder och barn sitter fast i sina orubbliga tankar kring hur att vara och agera, för att leva upp till sina egna ideal. (NB. Om den första raden i denna text, är i fetstil så beror det på en ”bugg” vid exporten mellan programmen).

För jag är ju liksom bara 15.

Hur ska jag veta vad jag vill bli när jag är 30?

Camilla Ekblad & Camilla Wahlgren har i sin studie³⁶ undersökt hur elever och deras föräldrar, med svensk respektive utländsk bakgrund, funderat över gymnasievalet. Delar av resultatet blev att elever med icke svensk bakgrund tar allvarligare på skolan och ser redan nu en fortsättning på högskolan. De flesta av dessa elevers målsmän har lägre utbildningar. Ekblad & Wahlgren tolkar detta som att dessa föräldrar vill säkerställa det som de själva inte fick. Vidare nämner författarna att de övriga eleverna hade lättare att välja, då eleverna med utländsk bakgrund såg valet som något stort och omvälvande. De konstaterar också att kulturen och det sociala arvet är en större påverkansfaktor än etnicitet i sig självt. Värt att notera är det starka intresse som föräldrarna till elever med utländsk bakgrund hade, där informationen inför gymnasievalet införskaffades oftast via studie- och yrkesvägledarna. Samtliga tillfrågade elever anser sig också ha gjort sina val själva, dock med viss påverkan från kompisar, syskon, föräldrar men kanske mest av eget intresse.³⁷

Upplevelsen av gymnasievalet

Helen Andersson & Karolina Johansson ansats har varit att studera hur informationen har fungerat i samband med gymnasievalet.³⁸ Det som påverkat mest, är den muntliga informationen som givits av studie- och yrkesvägledare. Mestadels via den klassvisa muntliga presentationen, vilket senare förstärktes av att de flesta elever bokade tid för personliga besök. Internet var en annan väg och då oftast genom att kompisar hade gett tips om var dessa hemsidor kunde hittas. Vidare hade många elever upplevt det personliga besöket, i den nya skolan som något positivt. Ur ett annat perspektiv kunde författarna få en axelryckning, där det förklarades att ”de hade hört” att skolan var bra. *Vissa av informanterna säger sig ha vetskap om gymnasievalet genom andras åsikter och vad man har hört.*³⁹ Föräldrar hade en viss påverkan, likaså studie- och yrkesvägledarna, men i det stora hela uppfattar eleverna att de valt själva utan någon större hjälp. Dock önskades mer information och hjälp av olika slag, från de kanaler som fanns.⁴⁰

36 Ekblad & Wahlgren (2006). C-uppsats, Malmö Högskola.

37 Ekblad & Wahlgren (2006, sid. 45-50).

38 Andersson & Johansson (2006). C-uppsats, Malmö Högskola.

39 Andersson & Johansson (2006, sid. 29).

40 Andersson & Johansson (2006, sid. 31).

Niondeklassares beslutprocess vid val av gymnasieskola

Även Niklas Melin och Rickard Svensson⁴¹ har tittat på hur eleverna tar till sig olika typer av information inför gymnasievalet. Deras ansats har varit att undersöka gymnasieskolor i Tensta upptagningsområde. Där de konstaterar att de mest använda kanalerna är: Gymnasieguiden, Internet, reklam i brevlådan, andra elever som går i samma skola som de själva gör, samt när gymnasieskolorna anordnar det som kallas *öppet hus*. Killar och tjejer väljer olika beroende på vilken inriktning som respektive är intresserade av. Två tredjedelar av de tillfrågade kan inte tänka sig att gå i Tensta Gymnasium, baserat på det rykte som skolan har, de efterfrågade inriktningarna, samt det geografiska läget och den stora andelen invandrare.⁴² Det är främst tjejer med utländsk bakgrund och naturvetenskapligt intresse, som kan tänka sig att gå i Tensta. De övriga söker i första hand andra skolor. Författarna avslutar med lite råd om vad som eventuellt kan göras [...] ”Försök ändra attityden till Tensta som plats eller flytta skolan - Skolans läge är ett skäl som många anger till att de inte söker Tensta Gymnasium”⁴³ [...].

Nu måste jag välja! – hur ungdomar i år nio upplever och hanterar sin beslutsprocess inför gymnasievalet

Marit Busk & Lina Mörk har intervjuat ett antal elever i en medelstor kommun. Resultatet blev att eleverna agerar väldigt individuellt, beroende på intresse. Påverkan tillika det som sätter igång tankeverksamheten, sker från omgivningen i form av: syskon, kompisar, närhet, öppet hus, reklam och studie- och yrkesvägledare. De flesta av eleverna verkar känna sig säkra nog att göra sina egna val, men ett antal våndas av olika anledning inför vad de ska välja. Vissa elever ser valet som ett ”skolval” och andra som ett ”utbildningsval”. Andra väljer en bredare inriktning, ty då behöver de inte låsa sig vid specifika utbildningar inför det eventuella kommande högskolevalet.⁴⁴

Föräldrapåverkan i samband med gymnasievalet

Linda Bengtssons⁴⁵ ansats har varit att undersöka, tillika konstatera att elever genom samtal och diskussioner med sina målsmän omedvetet styrs till sina val av gymnasieskolor. Övrig påverkansfaktor är: kompisar, syskon, närhet, bredden på gymnasieprogrammet, och ett

41 Melin, Niklas & Svensson, Rickard (2004). C-uppsats. Stockholms Universitet.

42 Melin, Niklas & Svensson, Rickard (2004, sid. 3).

43 Melin, Niklas & Svensson, Rickard (2004, sid. 27)

44 Busk, Marit & Mörk, Lina (2007, sid. 16-27).

45 Bengtsson, Linda (2006). C-uppsats, Malmö Högskola.

specifikt framtidsyrke.⁴⁶ Föräldrarna själva säger att barnen bör välja så att de tycker skolan blir rolig. Men det är också så att eleverna tror sig vara så pass självständiga att det är de och ingen annan som gör valet till dem. Bengtsson tar vidare upp en tidigare avhandling av Anders Lovén som förstärker hennes resultat. Lovén⁴⁷ nämner bland annat att elever och studie- och yrkesvägledare utgår ofta från sitt eget sätt att se på hur information ska ”överföras” och tas emot.

Eleverna tycker att ”vägledaren” öser över dem information som de har svårt att ta till sig och mer eller mindre bestämmer för dem, vad de ska göra för val.⁴⁸ [...] ”Vägledarna tog initiativet, utfrågade eleverna, fortsatte med att ge information och lotsade därefter eleverna mot ett beslut. En sådan beskrivning är självfallet förenklad men ger trots det en bild av en vägledning som är hårt inramad av faktorer som vägledare och elever hade svårt att frigöra sig ifrån.”⁴⁹

Utbildningssegregation och självsortering

Är en avhandling av Anna Sandell, som behandlar ”gymnasieval, genus och lokala praktiker”.

⁵⁰ Hon tar upp de olika faktorer som påverkar elevernas val av gymnasieskola. Bland annat att det geografiska läget, har betydelse för valet av skola. D v s om du bor i en småstad, så är möjligheterna till skolval oftast begränsat, det finns kanske bara en skola att vända sig till, om du inte vill resa längre sträckor. Hon menar att det inte finns några bestämda modeller i skillnaden mellan småstad och storstad. Däremot finns differenser i hur pojkar och flickor väljer, mellan storstäder och mindre orter. Vidare säger hon att elevens samhällsliga historia⁵¹ spelar roll vid valet av skola.⁵² Samt att föräldrarnas skolmässiga bakgrund påverkar elevens betyg. D v s har föräldrarna en akademisk bakgrund, så är betygsnittet högre, till skillnad mot de föräldrar med högst grundskoleutbildning.⁵³ Övrigt som påverkar och bekräftar är: etnicitet, status, kultur, rykte, vilket i långa loppet bidrar till det som Sandell kallar för självsortering inför valet av gymnasieskola.⁵⁴

46 Bengtsson, Linda (2006, sid 28)

47 Lovén, Anders (2000). Avhandling. Lunds Universitet.

48 Lovén, Anders (2000). <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12588&postid=27729>

49 Lovén, Anders (2000). <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12588&postid=27729>

50 Sandell, Anna (2007). Avhandling, Malmö Högskola.

51 Sandell använder sig av “Bourdieu's *habitus*” och konstaterar att skillnader går att utläsa, beroende på vilken klass (arbetarklass etc.) som eleverna har med sig.

52 Sandell, Anna (2007, sid. 63).

53 Sandell, Anna (2007, sid. 40).

54 Sandell, Anna (2007, sid. 66).

Marknad och medborgare

Är en avhandling av Stefan Lund,⁵⁵ som har underrubriken - *elevers valhandlingar i gymnasieutbildningens integrations- och differentieringsprocesser*. I sin analys har Lund delat upp de olika elevernas val, på följande vis: Den *yrkesinriktade valhandlingen*, där han menar att dessa elever har bestämt sig att skaffa en yrkesutbildning, skolan är ett sätt att förstärka deras framtida yrkesval. Karaktärsämnenena⁵⁶ betyder för dessa ungdomar betydligt mer än kärnämnenena, vilka ofta åsidosätts för det förstnämnda. Dock vill de flesta ha en gymnasieexamen, men faktum kvarstår att det läggs mer krut på yrkesinriktningarna.⁵⁷

Den *karriärinriktade valhandlingen*, där eleverna planerar sina gymnasiestudier inför sina kommande högskolestudier, allt för att *maximera sin målinriktning*. När det gäller betygen så verkar de flesta, ta det säkra före det osäkra och väljer därför ämnen som de redan har bra betyg i. Det som är svårt, alternativt att konkurrensen påverkar, väljs bort.⁵⁸ Den *konsumtionsinriktade valhandlingen*, väljs där man tror sig kunna trivas och ha roligt. Inriktningarna saknar oftast tydliga syften, utan det handlar mer om att tillfredställa de egna behoven. Vad det leder fram till, verkar ha mindre betydelse.⁵⁹ Den *gruppriktade valhandlingen*, är mera ute efter det sociala samspelet.

De framställer därför valet av gymnasieskola som lika viktigt som valet av program. Valhandlingen syftar till att inkludera eleverna i ett visst socialt sammanhang (andra som vi). Samtidigt syftar valhandlingen även till att exkludera andra elever (de som inte är som vi). Det sociala sammanhanget blir avgörande för elevers strävan efter en god utbildning. Den gruppriktade valhandlingen förstärker differentieringen inom gymnasieutbildningen eftersom den skapar sociala murar mellan skolor, program, ämnen och elever.^{60 61}

55 Lund, Stefan (2006).

56 D v s yrkesinriktningar.

57 Lund, Stefan (2006, sid. 205).

58 Lund, Stefan (2006, sid. 204-205).

59 Lund, Stefan (2006, sid. 205).

60 Lund, Stefan (2006, sid. 206).

61 Detta märkte även jag i min undersökning, där frågorna nr. 10 & 11 undrar vad eleverna ser som viktigast, val av skola eller val av utbildning.

Den *intresseinriktade valhandlingen*, riktar sig mot vad eleverna har för intressen i kombination med det sociala samspelet. De är intresserade av skolan och ser denna som en möjlighet till ett framtida bra liv. Via utbildningsalternativen förstärker de sina egna intressen, som de tror att de är i behov av i framtiden.⁶² Den *traditionsinriktade valhandlingen*, är påverkad av elevens socialiseringsprocess, d v s via råd och samtal med familj och närstående. Här väljer eleven det som andra uppfattar vara bra. Vilket är beroende av hur föräldrar med flera, ser på framtiden och valet kan då bli en tradition. Ett exempel kan vara om målsman till exempel har en yrkesutbildning, alternativt en akademisk bakgrund, där båda ”lobbar” för att deras efterkomma ska få något som de själva tycker är bra.⁶³ ⁶⁴ Lund avslutar sin analys med att konstatera att elevens valhandlingar, ”sker i förhållande till ett lokalt sammanhang”.⁶⁵

62 Lund, Stefan (2006, sid. 206).

63 Lund, Stefan (2006, sid. 206).

64 Här går det att göra en jämförelse med Ekblad & Wahlgrens (2006) studie, *För jag är ju liksom bara 15. Hur ska jag veta vad jag vill bli när jag är 30?* Deras studie visar att de föräldrar som hade låga utbildningar och var av utländsk härkomst, snarare ville ge sina barn något som de själva inte fått. D v s möjligheten till högre studier. Det är alltså mycket som spelar in även i detta typ av val. Nu ger Lund endast ett exempel på hur det skulle kunna fungera, men jag är benägen att hålla med, föräldrar vill oftast sina barn väl och det de uppfattar som bra, är också det som förmedlas. Alla är vi ju olika, det som en tycker är bra, behöver nödvändigtvis inte uppfattas på samma vis av någon annan. Vilket ibland kan leda till konflikter, av olika karaktär.

65 Lund, Stefan (2006, sid 215).

Information och vägledning inför valet till gymnasieskolan i Uppsala kommun

Under 2002 & 2003 gjorde Uppsala kommun en undersökning bland 200 elever i årskurs nio, samt intervjuat ett antal studie- och yrkesvägledare. De har undersökt vad som påverkat och stärkt dem mest i deras val, vilket presenteras med följande siffror.

Tabell 2. Vad eleverna tagit del av och vad som stärkt dem mest i deras gymnasieval (februari 2003).

	Tagit del av	Stärkt mest*
Gymnasiekatalogen	90 %	65 %
Gymnasieskolbesöken	71 %	47 %
Öppet hus på gymnasieskolor	46 %	26 %
Enskilt vägledningssamtal med vägledare	43 %	17 %
Skolmässan Framtidståget	64 %	8 %
Kommunens och skolornas hemsidor	28 %	3 %
Annat	7 %	15 %**

* Varje elev har fått ange två svarsalternativ.

** Exempel på Annat är vänner, familj/närstående och elever som redan går i gymnasiet.

Diagram 1. Varifrån eleven anser sig ha fått information eller påverkan som avgjort elevens val av gymnasieutbildning (februari 2003).

Annan	22,0 %
Studie- och yrkesvägledaren på elevens grundskola	20,5 %
Elever inom gymnasieskolan	18,5 %
Föräldrar och/eller syskon	15,0 %
Kompisar	14,5 %
Lärare inom gymnasieskolan	6,5 %
Lärare på elevens grundskola	2,5 %
Studie- och yrkesvägledare inom gymnasieskolan	1,5 % ⁶⁶

Diagram 1 visar även att det är relativt många som svarat att kompisar respektive familjen haft en avgörande betydelse för valet av gymnasieutbildning. Den höga andel som svarat "Annan" har framför allt angett att de själva har skaffat sig den information som avgjort deras val.⁶⁷

66 Siffrorna i diagram 1, är godtyckligt översatta från ett stapeldiagram.

67 Utvärderingsenheten Uppsala Kommun (Rapport 2003:3, sid 12).

Attityder till skolan 2006

Skolverket⁶⁸ har under 2006 undersökt lärares och elevers attityder till grund- och gymnasieskolan. Postenkäter har skickats ut till 2600 elever i årskurserna 7-9, samt gymnasieskolan. 1985 elever svarade, vilket gör en svarsfrekvens på 76%. Lärarna var 2900 och 74% svarade, vilket innebär 2134 lärarsvar.⁶⁹ Frågeställningarna spänner över ett brett område och valet av gymnasieskola är bara en liten del av denna undersökning. De har bland annat fått frågor som inriktar sig på vad det är som påverkat dem i deras val av gymnasieskola. Här svarar merparten av de tillfrågade att ”studiebesök och praktik” är viktigast.⁷⁰ Detta sades framförallt av elever som avsåg att gå en yrkesinriktad utbildning. Ungefär halva antalet av eleverna sade att studie- och yrkesvägledaren var viktig, emedan 18% tyckte att det var helt oviktigt. På andra plats kom den tryckta informationen, där drygt hälften sa att detta var mycket eller ganska viktigt. Däremot har endast en femtedel av eleverna angett Internet som en viktig informationskälla och 39% sa att det var helt oviktigt. Vidare har kompisar en större påverkan, än både föräldrar och lärare, där 37% tycker att dessa är ganska eller mycket viktiga. Kompisarna ligger dock först på fjärde plats efter: studiebesök och praktik, tryckt information, studie- och yrkesvägledare. Elever med utländsk bakgrund tycker att deras föräldrar är viktigare än de övriga. Dock är det endast 4 av 10 elever med utländsk bakgrund som tycker detta, samt knappt 3 av 10 hos övriga. Samtal med studie- och yrkesvägledare uppskattas mer av det kvinnliga könet och männen tyr sig i ett större antal till kompisar. Föräldrarnas betydelse uppskattas i högre grad av män än kvinnor.⁷¹

68 Attityder till skolan 2006 (2007).

69 Attityder till skolan 2006 (2007, sid 107-108).

70 Attityder till skolan 2006 (2007, sid. 97).

71 Attityder till skolan 2006 (2007, sid. 97-99).

PRESENTATION AV DIAGRAMMEN

Vart diagram redovisar en frågeställning, med efterföljande resultat kommentarer. En del frågeställningar är samma som skolverkets studie, *Attityder till skolan 2006*.⁷² Där detta förekommer har jag lagt en jämförande kurva. I och för sig riktar sig deras undersökning mot, -vilken typ av utbildning, emedan jag frågar efter, -vilken typ av skola. Dock är det olika beroende på intresse, hur skola eller utbildningsval uppfattas, varför det kan vara värt att jämföra, utan att det blir för missvisande.

Fråga nr. 1 - 11 består av fem olika svarsalternativ, varför diagrammen ser annorlunda än de som har nr. 12 - 14, där svarsalternativen är färre. I varje diagram medföljer siffrorna, över det antal personer och deras kön som har svarat, dessa siffror presenteras i antal, till skillnad mot de flesta diagram, vilka presenteras i procentenheter. Detta för att det skulle gå och jämföra med skolverkets studie och att det skulle vara kontinuerligt och förhoppningsvis tolkningsbart för läsaren. För att vara på den säkra sidan, har jag lagt in ett ”förklaringsdiagram”, innan respektive diagramtyp presenteras.

I enkäten⁷³ finns under fråga 2b., *vilken typ av utbildning har dina föräldrar/vårdnadshavare?* Svarsalternativen är uppdelade på mamma/pappa och eleven kan välja mellan: grundskola, gymnasium, högskola eller annat. Här får jag ge mig själv kritik, då jag inte tänkt tillräckligt. Ordet *annat* är lite diffust och kan i princip betyda vad som helst, beroende på hur eleven tolkar ordet. Svaren kan vara allt från yrkesutbildningar, fortbildningar med mera, det är med andra ord oklart i vilken kategori svaret ska hamna. Svarsprocenten påverkas dock inte nämnvärt mycket, men svarsalternativet borde varit annorlunda, för att minimera eventuella frågetecken.

Skola 1 och 3 saknar information gällande svarsalternativen, -vilken utbildning som elevens föräldrar har. Anledningen är att dessa var de två första skolorna som undersöktes och jag hade fått för mig att fenomenet, att vara högutbildad oftast innebar ett större intresse för sina barns fortsatta studier. Efter diverse självreflektion, så insåg jag att det inte bara finns en sanning, utan att det kan variera beroende på omständigheter. Ett exempel är just Ekblad och Wahlgrens studie,⁷⁴ där lågutbildade föräldrar med utländsk härkomst i Tensta området, har ett stort intresse av att hjälpa sina barn till högre studier.

72 Attityder till skolan 2006 (2007).

73 V.g. se bilagor.

74 Ekblad & Wahlgren (2006). C-uppsats, Malmö Högskola.

Anledningen tolkas som att barnen får det de själva inte fick. Längst ner till höger finns rubriken *variationsbredd*, vilket innebär följande: ”Variationsbredden är skillnaden mellan lägsta och högsta värdena i en fördelning.⁷⁵ D v s hur stort avståndet är mellan det lägsta och det högsta skolvärdet, vid de olika svaren.

På grund av etiska skäl, benämner jag endast skolorna vid deras nummer, d v s skola 1., skola 2. etcetera. I och för sig hade det kanske varit intressant att jämföra skolorna med deras riktiga namn och läge. Men å andra sidan så är förutsättningarna väldigt olika och studien, i sitt sammanhang, förhållandevis liten. Dessutom påverkas läsaren av sin medvetna/omedvetna författade mening.

Det går att ifrågasätta om svaren är generaliserbara, men jag utgår ifrån det material som jag har till mitt förfogande, vilket får avgöra frågan om detta. Å ena sidan sett blir det på sätt och vis godtyckligt eller subjektivt om man så önskar. Å andra sidan sett går det att fråga sig var man ska dra gränsen för vad som är allmänt? Går det att sätta upp en procentuell siffra som gäller vid alla svaren, eller har alla de olika svaren sina egna förutsättningar? Nedanstående stycke talar egentligen om teorier, men kan kanske passa in i detta sammanhanget, då ordet generell tolkas av Arne Tufte

Ordet teori kommer från Grekiskans *theoria* och innebär ”att se på, betrakta eller granska”
Författaren Arne Tufte menar att teori i en vetenskaplig mening bör innehålla följande:

1) Ha en viss generaliseringsnivå. Den måste vara ett allmänt påstående som täcker mer än ett enstaka fall, 2) vara en förenkling av verkligheten, 3) säga något om regelmässigheter, 4) säga något om samband mellan fenomen. Vetenskapliga teorier måste ha en fackmässig motivering som grundas på empiri och/eller logiska resonemang.”⁷⁶ [...] teorier bidrar till förenkling genom att de visar essensen eller kärnan i det fenomen som teoretiseras. Man bortser från vissa sidor för att göra andra sidor tydligare.⁷⁷

75 Tufte, Per Arne & Johannessen, Asbjørn (2003, sid. 171).

76 Tufte, Per Arne & Johannessen, Asbjørn (2003, sid. 29).

77 Tufte, Per Arne & Johannessen, Asbjørn (2003, sid. 31).

Här kommer lite hjälp, hur du kan tolka diagrammen på följande sidor

De olika svarsalternativen, där exp. skola nr. 1 (röd linje) elever, inte tycker att svarsalternativen - mycket viktigt - är värt någonting alls, d v s 0%

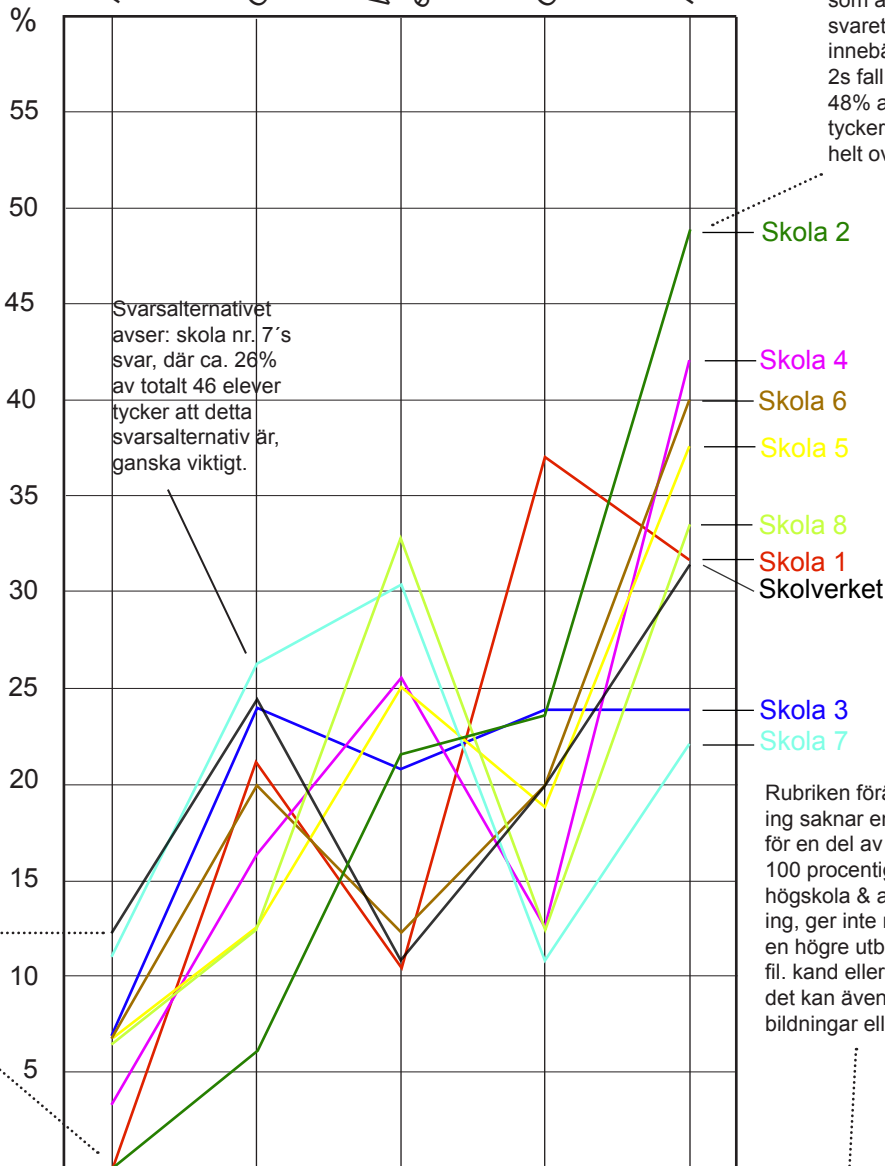
Mycket viktiga
Ganska viktiga
Varken viktiga eller oviktiga
Ganska oviktiga
Helt oviktiga

X-axeln avser, det procentuella antalet elever från var skola, som anser att exp. svaret - helt oviktiga innebär, i skola nr. 2s fall - 48%. D v s 48% av de tillfrågade tycker att frågan var helt oviktig.

Här avses: den procentuella fördelningen mellan de olika könen.

Antalet svar är omräknat till procent, d v s om exp. 19 personer har svarat, så har 0 personer ansett att det varit mycket viktigt att...

Med variationsbredd avses: Den största differensen mellan skolorna. I detta fall, mellan skolverket och skola 2.

Rubriken föräldrars utbildning saknar en del svar, varför en del av dessa inte är 100 procentiga. Rubriken högskola & annan utbildning, ger inte nödvändigtvis en högre utbildning än en fil. kand eller motsvarande. det kan även gälla yrkesutbildningar eller liknande.

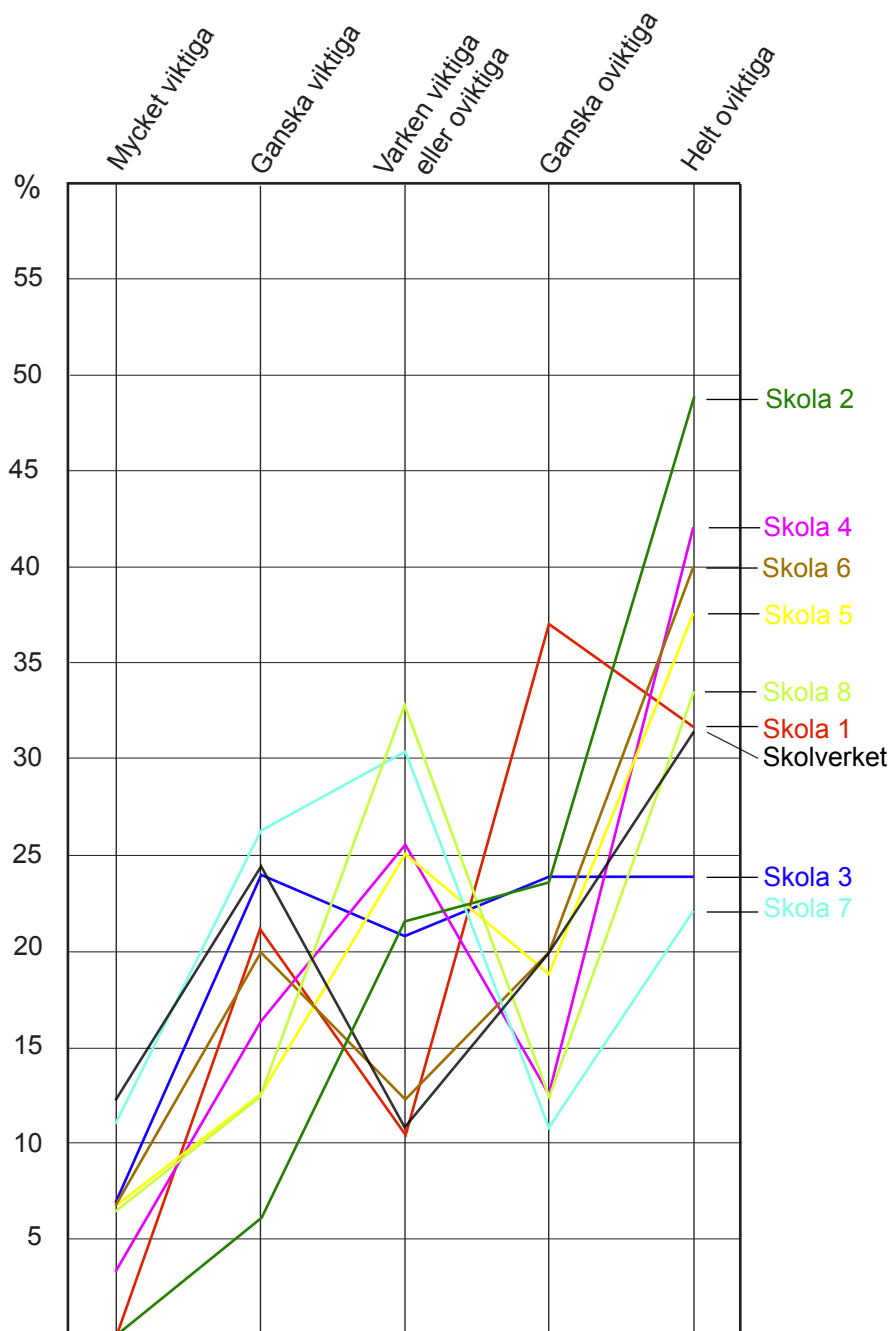
Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	69
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Variationsbredd mellan svarsalternativen

Mycket viktiga	12,5
Ganska viktiga	20
Varken viktiga eller oviktiga	22
Ganska oviktiga	25,5
Helt oviktiga	26,5

Här menas: den procentuella fördelningen mellan de olika utbildningsalternativen.

1. Hur viktiga har dina kompisar varit för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.	Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent	
			Grundskola	Gymnasium		Mycket viktiga	Helt oviktiga
Skola 1	18	1	*	*	*	12,5	
Skola 2	33	18	3	23	69	20	
Skola 3	18	11	*	*	*	22	
Skola 4	34	21	8	21	78	25,5	
Skola 5	12	4	4	10	18	26,5	
Skola 6	11	4	6	10	13		
Skola 7	25	21	12	39	40		
Skola 8	24	21	7	20	62		
Totalt antal	175	101	40	123	280		
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2		

1. RESULTAT - Hur viktiga har dina kompisar varit för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

Skolorna ligger ganska väl samlade i diagrammet. De som utmärker sig är skola nr. 2, där svaren spänner från 0% i ”ganska viktiga” och avslutas med ”helt oviktiga”, där svaret ligger strax under 50%. Denna skola har höga intagningspoäng och studiemotivationen är allmänt hög. Samt motsatsen skulle kunna vara skola nr. 7, där svaren ligger mer fördelat, mellan de olika svarsalternativen. Skola nr. 7 börjar sin kurva under svaret ”mycket viktiga” med drygt 11%, skolan toppar under svaret ”varken viktiga eller oviktiga” med 30% och avslutar med ”helt oviktiga” och drygt 22%. Även skolverkets studie följer de övriga kurvorna, ganska väl.

Variationsbredden mellan skolorna i svaret ”ganska viktiga” ligger på 20%. Övriga elevers och skolors svar är mellan 12,5% till 26%. Detta innebär att de elever som uppfattat sina kompisar som ”ganska viktiga” alternativt ”varken viktiga eller oviktiga” ändå utgör en så pass stor del av den totala svarsmängden, att de bör räknas med. Kurvorna visar dock att merparten av eleverna inte räknar sina kompisar, speciellt högt på skalan. Undantaget är skolverkets studie,⁷⁸ där kompisar hamnar på fjärde plats, men ligger före föräldrar och lärare med 37%, under svarsalternativen mycket eller ganska viktigt.

Slutsats

Svaret är att mindre än en fjärdedel av eleverna tycker att kompisar står ganska högt upp på skalan. De övriga lutar mer åt att det antingen inte spelar någon större roll, alternativt att det inte spelar någon roll alls. Däremot är svarsalternativen mycket och ganska viktiga, tillsammans tillräckligt starka för att utgöra en grupp att räkna med.

Diskussion

Jag frågar mig själv om detta verkligen kan stämma, är elevernas uppfattning att kompisar inte påverkar. I fråga nummer 3 så säger nästan alla elever att ryktet spelar stor roll vid val av skola, men vad är då detta rykte? Uppfattar inte eleverna att ryktet färdas i interaktionen mellan individer, d v s oftast kompisar eller kompisars kompisar. De kanske är omedvetna om hur rykten uppstår och lever vidare. Kompisar kanske tolkas som något annat i detta sammanhang? Å andra sidan så, när eleverna tillfrågades under intervjuerna, om hur ryktet hade färdats, så svarade en av dem: ”det var både från kompisar och från nätet [...]”

78 Attityder till skolan 2006 (2007).

Ja fast mest kompisar som går här”.⁷⁹ Denna elev hade fått rekommendationer från sina kompisar som sedan tidigare gick på just denna skola, som hon nu hade valt. I den andra intervjun hade eleven ett liknande svar: [...] ”jag valde det här gymnasiet med min bästa kompis, [...] det var nog för att det var väldigt nära och jag har ... och jag trivdes ganska bra, min brorsa och alla..., de flesta av mina kompisar går här, så jag kände att det passade mig.”⁸⁰ Även om intervjuerna gjordes i två olika skolor, vid två olika tillfällen, så kan det förmodligen inte tolkas som ett generellt resultat. Däremot går det att ifrågasätta hur elever tolkar sina kompisar, i ett sammanhang som detta.

Tolkningen av kompis frågan kan dölja annat, än just det att kompisarna inte betyder så mycket. Det kan finnas en omedvetenhet i elevernas frigörelseprocess, där de klart uttrycker att jag är självständig och väljer själv, jag har ingen som påverkar mig, allra minst några kompisar. ”Strävan efter självständighet är något som börjar redan tidigt i utvecklingen för att sedan bli högst aktuell i tonåren. [...] det finns vissa likheter mellan 3-åringens ’Kan själv’ och tonåringens ’Det är inte du som bestämmer’.”⁸¹

I det stora hela har jag fått den uppfattningen att kompisar är ganska viktiga i de flesta sammanhang, även om det kanske inte bekräftas av gemene man/kvinna. Trots att självständighetssträvan är stark så påverkas man, mer eller mindre i den sociala interaktionen. Det är med andra ord viktigt att se till så att kunderna (eleverna) trivs och får valuta för sina pengar, ty ordet är en stark marknadsföringsfaktor.

Social reproduktion fungerar genom att det finns en kontinuitet i det som människor gör från dag till dag (och från år till år) och i de regler de följer. Förändringar äger rum delvis för att människor vill få dem till stånd och delvis för att detta leder till följder som inge kunnat förutse.⁸²

[...] Vygotsky argued that ‘it is not nature, but society that above all else must be considered to be the determining factor in human behaviour’ (1960 p. 118). He was particularly interested in how social interaction in small groups or dyads leads to higher mental functioning in the individual. [...]⁸³

79 Intervju med två elever (2007-11-08).

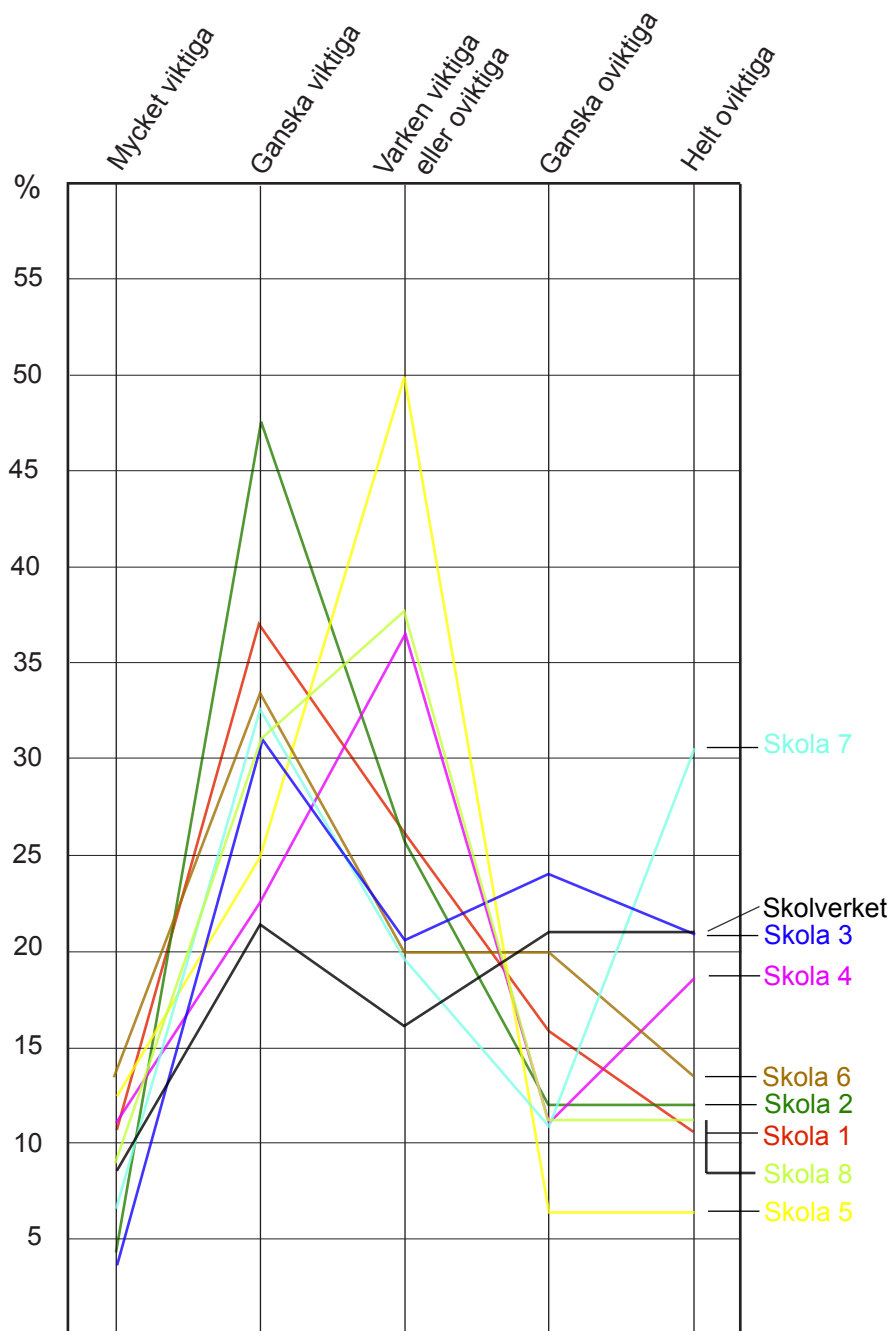
80 Intervju med två elever (2007-11-07).

81 Hwang & Nilsson (1995, 2003, sid. 245).

82 Giddens, Anthony (1994, 1998, 2003, sid 20).

83 Wertsch, V. James (1985, sid 26).

2. Hur viktiga har dina föräldrar varit för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.	Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent	
			Grundskola	Gymnasium		Mycket viktiga	Helt oviktiga
Skola 1	18	1	*	*	*	10	
Skola 2	33	18	3	23	68	26	
Skola 3	18	11	*	*	*	33	
Skola 4	34	21	8	21	78	17,5	
Skola 5	12	4	4	10	18	24	
Skola 6	11	4	6	10	13		
Skola 7	25	21	12	39	40		
Skola 8	24	21	7	20	62		
Totalt antal	175	101	40	123	280		
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2		

2. RESULTAT - Hur viktiga har dina föräldrar varit för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

De flesta tycker inte att föräldrarna varit ”mycket viktiga”, däremot tycker många att de varit ”ganska viktiga”. Diagrammet har sina toppar under ovanstående rubriker, där skola 2 ligger högst i den förstnämnda rubriken med cirka 47%, därefter kommer skola 1 med cirka 37%. Båda dessa skolor har höga intagningspoäng och föräldrarnas högre utbildning på skola 2, är drygt 72%. Denna skola utmärkte sig även i första frågan, där de tyckte att kompisars påverkan var oviktiga. Skola nr. 5s elever menar att deras föräldrar vare sig är viktiga eller oviktiga, där de toppar med 50%. Svaret innan, för skola nr. 5, ”ganska viktiga”, ligger på 25% och ”ganska- eller helt oviktigt går båda, ända ner till cirka 6,5%.

I denna frågeställning är det Skolverkets respondenter som utmärker sig. Deras kurva är förhållandevis jämn och svaren sträcker sig från: Mycket viktiga (8,5%), ganska viktiga (21,5%), varken viktiga eller oviktiga (16,5%), ganska oviktiga (21%) och helt oviktiga (21%). Föräldrarnas utbildning är tämligen jämt fördelad mellan: grundskola, gymnasieskola och högskola.

Slutsats

Att målsmän är ganska viktiga för alla elever och allra mest för de studiemotiverade, med högskoleutbildade föräldrar. Men jag noterar att mittenalternativet, varken eller, har en hög topp hos de flesta skolor.

Diskussion

Många föräldrar påverkar medvetet eller omedvetet, på olika sätt. Ett antal elever uttrycker att de talat om det hemma, men att valet gjorde de själva. De intervjuade eleverna säger följande: (Flickan) ”Neeh, utan... dom sa vad dom tyckte och tänkte, eftersom det var så himla långt, så tyckte dom kanske... det var lite onödigt att åka så långt, när det finns andra gymnasium som har just (utlämnat)- ööhh programmet.. i närheten. Men när jag väl sa att det var så nära karaten, så jag går på karate också... så det är nära karaten. Så bestämde jag” (utlämnat). (Pojken) Njaa det var mest min mamma som prata..om assåå.. hon tyckte det var lite långt och.. ja.. och sånt.. men.. för hon trodde att jag var tvungen att byta mot tunnelbana å sånt” [...] ⁸⁴ Den andra intervjun (Flickan) ”Dom gillade inte mitt val. (ohörbart)... som min mamma och min brorsa gillar. Dom tyckte inte den här skolan var bra, men gick nog ut efter mig själv, vad jag vill.” (Pojken) Neej dom gjorde inte så mycket, det var mest SYO-konsulenterna som hjälpte mig mer.” ⁸⁵

84 Intervju med två elever (2007-11-08).

85 Intervju med två elever (2007-11-07).

Linda Bengtssons studie bekräftar att eleverna är påverkade av sina målsmän, men att de samtidigt vill ta sina egna beslut. ”Föräldrarna själva säger att barnen bör välja så att de tycker skolan blir rolig. Men det är också så att eleverna tror sig vara så pass självständiga att det är de och ingen annan som gör valet till dem.”⁸⁶

I Uppsala undersökningen så får föräldrarna 15%, kompisarna 14,5% och elever inom gymnasieskolan 18%, tillsammans blir detta 37,5%, vilket är en ganska stor del. Samtidigt hade 20% av eleverna uttryckt att de själva hade skaffat den information, som avgjorde deras val.⁸⁷

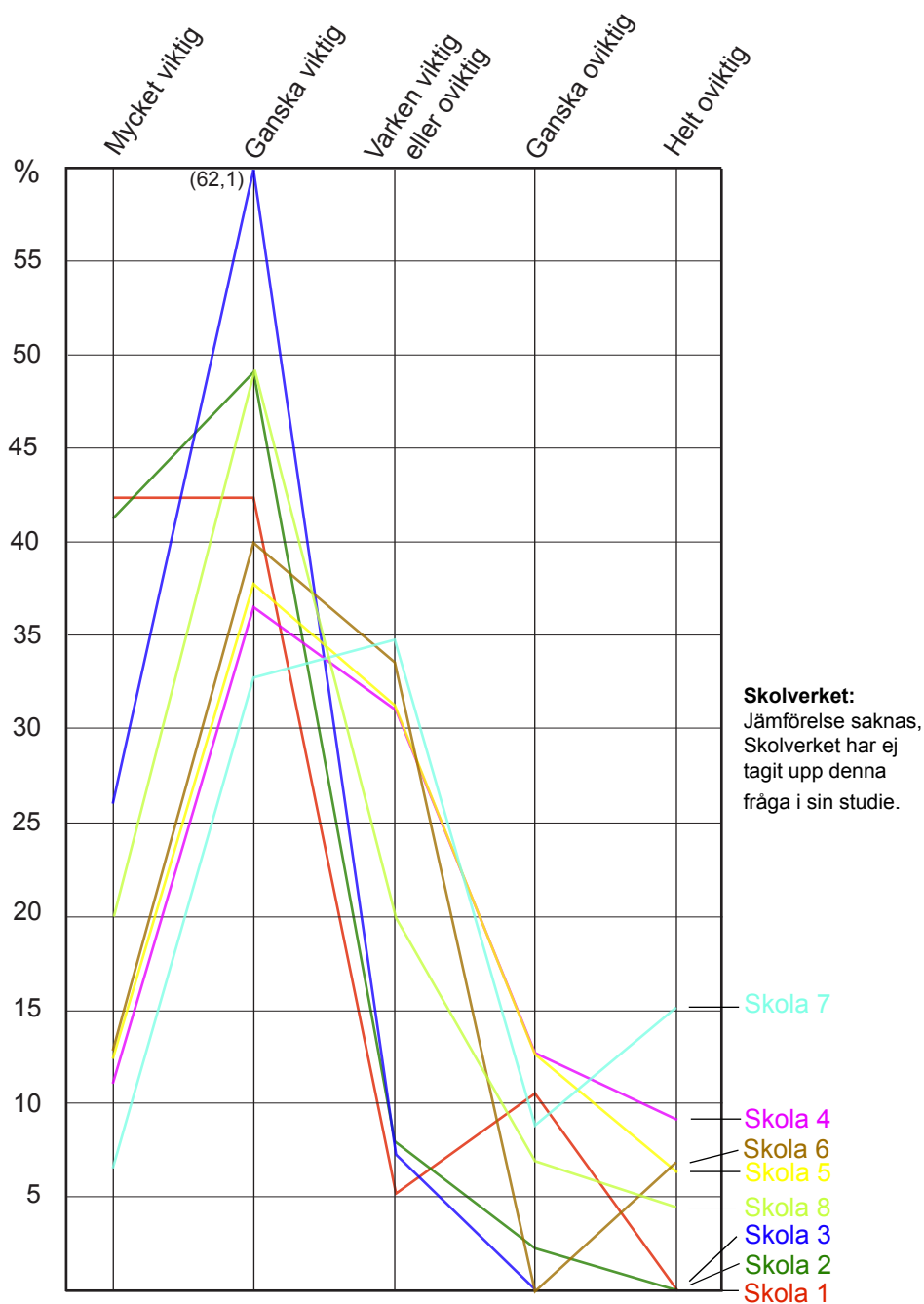
Det innebär att den sociala interaktionen är en stark påverkansfaktor. D v s att det är vi människor som påverkar varandra, i olika typer av möten. Många av eleverna är förmodligen omedvetna om, hur och på vilket vis denna påverkan tar sig form. Om samma typ av budskap bekräftas från olika håll, går det att tala om en synergi effekt. En annan ansats är den så kallade *två-stegs hypotesen*, som i en samtida utvecklad tappning kallas för *diffusion of innovation theory*, som på svenska heter *spridningsteorin*. Den går ut på att olika typer information eller budskap, överförs under olika tidsperioder, via skilda kanaler och genom varierade sociala kanaler. ”Andra menar att både medier och social interaktion - samtal mellan människor, influerar folks uppfattningar och opinioner. Individerna utvecklar därmed olika syn på verkligheten (Heath 1997).”⁸⁸

86 Bengtsson, Linda (2006, sid. 28)

87 Utvärderingsenheten Uppsala Kommun (Rapport 2003:3, sid. 12).

88 Larsson, Larsåke (1997, 2001, sid. 41).

3. Hur viktig har den nya skolans rykte varit för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.	Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent	
			Grundskola	Gymnasium		Mycket viktig	Helt oviktig
Skola 1	18	1	*	*	*	36	
Skola 2	33	18	3	23	68	29,5	
Skola 3	18	11	*	*	*	29,5	
Skola 4	34	21	8	21	78	12,6	
Skola 5	12	4	4	10	18	15,2	
Skola 6	11	4	6	10	13		
Skola 7	25	21	12	39	40		
Skola 8	24	21	7	20	62		
Totalt antal	175	101	40	123	280		
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2		

3. RESULTAT - Hur viktig har den nya skolans rykte varit för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

Ryktet anses i detta fall vara så viktigt att den toppar, under svaret - mycket viktigt med 42,5% och under svaret - ganska viktigt, når den upp till drygt 62%. Även om variationsbredden i svaralternativen mycket - ganska viktigt, spänner mellan 29 - 36%, så visar tendensen att de flesta tycker någorlunda lika. Detta ses tydligare när man tittar på de oviktiga svaren: ganska - helt oviktigt, där variationsbredden spänner mellan 12,6% - 15,2%. Här har alla en mer eller mindre samlad bild av hur ryktet står sig på kravlistan.

Skola nr. 1 har 42,5% under mycket - ganska viktigt och har höga intagningspoäng. Skola nr. 2 har 42% under mycket viktigt och 48% under ganska viktigt, även denna skola har höga intagningspoäng. Skola nr. 3 har drygt 26% under mycket- och drygt 62% under ganska viktigt, denna skolas intagningspoäng ligger över snittet.

Slutsats

Att ryktet spelar stor roll. Allra mest tycker de elever som representerar skolor, med intagningspoäng över snittet. Även alla övriga skolor ligger högt på skalan.

Diskussion

Många elever har nämnt skolornas rykte, som ett alternativ för att välja just denna skola. Jag tolkar detta ”rykte” som möten mellan olika individer. Det vill säga att eleverna påverkas i den sociala interaktionen. Om exempelvis en elev känner sig förorättad ”lobbar” denna elev, medvetet eller omedvetet, vid olika typer av möten. Ett exempel kan vara: -Jag tycker att lärarna i skolan xxx suger, maten är kass etc. Det är klart att de individer som hör detta blir påverkade, för det vore naivt att tro att alla ligger på någon typ av metanivå och kan vara självreflektiva. ”Samhället och individen är inte två separata entiteter⁸⁹. Individen påverkas ständigt av social förändring, framförallt via konkreta möten med andra individer.” [...] ⁹⁰. Det beror på vem som tar emot budskapet och hur detta tolkas, utifrån denna individs erfarenhet och kunskap.

89 “Entité´t: (viss) avgränsad och enhetlig företeelse av konkret el. abstrakt slag.” (Norstedts, 1999 sid 251.)

90 Johansson, Thomas (1999 sid. 123-124).

”Vissa av informanterna säger sig ha vetskap om gymnasievalet genom andras åsikter och vad man har hört.”⁹¹

Niklas Melins och Rickard Svenssons studie om hur ungdomar väljer skola i Tenstas upptagningsområde, visar vad ett rykte delvis kan ställa till med. ”Två tredjedelar av de tillfrågade kan inte tänka sig att gå i Tensta Gymnasium, baserat på det rykte som skolan har, de efterfrågade inriktningarna, samt det geografiska läget och den stora andelen invandrare.”⁹²

Sydsvenskan.se har skrivit en artikel om elevers tankar kring gymnasievalet. Eleven heter David Pålsson och han befinner sig hos Studie- och yrkesvägledaren Tina Wadsten, på Kirsebergsskolan i Malmö.

Skolans rykte viktigt för elevens val

Tina Wadsten berättar att de flesta av eleverna följer sina intressen, men går helt på ryktet när de väljer skola. – Även om en skola har en inriktning de är intresserade av vill de inte gå där om skolan har dåligt rykte, säger hon.

Skolornas reklam gör ingen större skillnad. Och den är ofta informationstunn.

– En hel del kan man undra varför de tryckt upp. Det är fina bilder, vissa skriver att de har trevliga fester och reser mycket – men vad gör de i skolan?

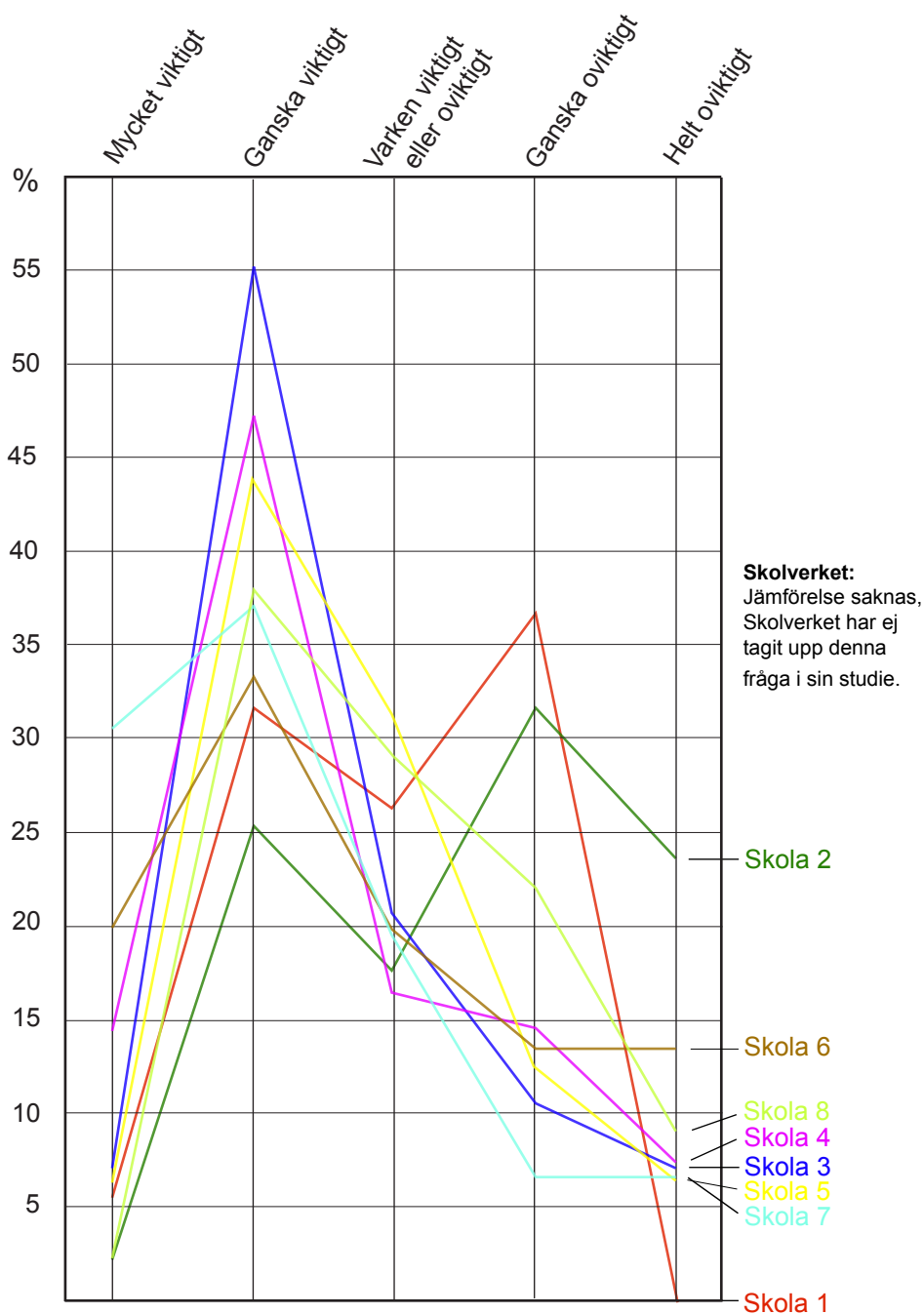
– Jag får ofta frågor som: psykologi, vad läser man då? Det kanske borde ha stått i de här fluffiga broschyerna.⁹³

91 Andersson & Johansson (2006, sid. 29). C-opsats, Malmö Högskola.

92 Melin, Niklas & Svensson, Rickard (2004, sid. 3).

93 Sydsvenskan.se (2007-01-09).

4. Hur viktigt har närheten till din bostad varit för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent	
Mycket viktigt	28,7
Ganska viktigt	30
Varken viktigt eller oviktigt	15
Ganska oviktigt	30
Helt oviktigt	28,7

4. RESULTAT - Hur viktigt har närheten till din bostad varit för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

Under mycket viktigt är variationsbredden 29%. Fem av dess skolor ligger på 7,5% eller mindre. De tre återstående skolorna baseras viktigheten på mellan 15-31%. Vid nästa svarsalternativ skjuter svaren betydligt högre, där den lägsta siffran är 25% och den högsta 55%. Därefter sträcker sig svarsalternativen med, varken eller, där den lägsta siffran är 17% och den högsta 31%. Variationsbredden mellan skolorna i detta alternativ är inte mer än 15%, så alla är tämligen samstämmiga. Därefter spretar det iväg något och skolorna 1, 2 och 3, tycker att det är ganska oviktigt, emedan de övriga ligger lite längre ner på detta svarsalternativ.

Slutsats

Här råder delade meningar, men den övervägande delen av eleverna, tycker att närheten är av betydelse.

Diskussion

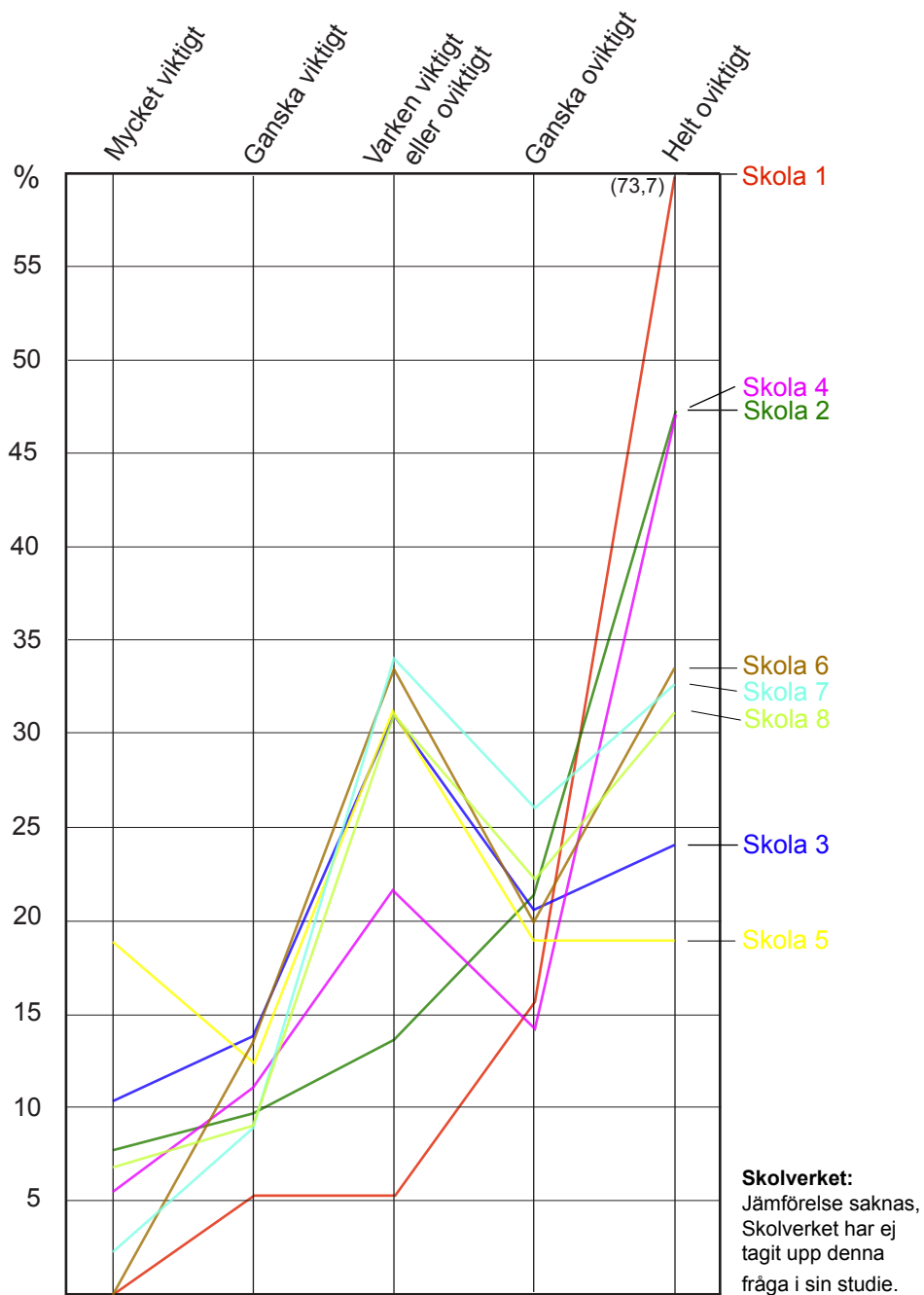
Närheten har viss betydelse, men inte för alla. Stockholm har under de senaste åren haft många elever som rest länge sträckor, för att komma till sin valda skola. Innerstaden lockar och har förmodligen en högre status än övriga. Sedan beror det självklart på viken typ av förutsättning som eleverna har, d v s betygen utgör grunden till valfrihet. För de som inte bryr sig om betygen så mycket, kan det vara annat som lockar. Ett antal av de skolor som undersökts, har specialinriktade program som till exempel: Samhällsprogrammet med någon typ av idrott, alternativt esteter som vill spela något instrument etcetera. Dessa specialinriktningar utgör i vissa fall, en ganska stor del av de olika inriktningarna. Med andra ord försöker man fånga upp de elever som tror sig tycka detta skulle vara roligt. Konkurrensen avgör hur programupplägget eventuellt kan se ut. Men varför inte? Det är ju konkurrensen i kombination med rådande kanon som styr.

(Flickan) Eeehh, det spelar verkligen ingen sån stor roll för mig. (Pojken) Mmm, ja kanske, mjjaa lite grand faktiskt för att, till exempel om jag skulle... gå i Södertälje och sen... börja t.ex. studera i Stockholm, då kanske jag inte kände nån, nånting, någon. Men nu eftersom (utlämnat) så är det så många kompisar som... som går i Stockholm (mummel) dehe, ja... (tyst, pratet tonar ut).⁹⁴ (Flickan) Det var nog för att det var väldigt nära och jag har och jag trivdes ganska bra, min brorsa och alla..., de flesta av mina kompisar går här, så jag kände att det passade mig. [...] man kan gå upp lite senare, man får mer sömn, man kan.. behöver inte gå upp lika tidigt. Inga problem med sånt där busskort eller nåt sånt där va... [...] ⁹⁵

94 Intervju med två elever (2007-11-08).

95 Intervju med två elever (2007-11-07).

5. Hur viktigt har det varit om alla andra i din gamla klass skulle till denna nya skola, varit för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.	Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent	
			Grundskola	Gymnasium		Mycket viktigt	Helt oviktigt
Skola 1	18	1	*	*	*	18,7	
Skola 2	33	18	3	23	68	8,2	
Skola 3	18	11	*	*	*	28,7	
Skola 4	34	21	8	21	78	11,5	
Skola 5	12	4	4	10	18	54,9	
Skola 6	11	4	6	10	13		
Skola 7	25	21	12	39	40		
Skola 8	24	21	7	20	62		
Totalt antal	175	101	40	123	280		
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2		

5. RESULTAT - Hur viktigt har det varit om alla andra i din gamla klass skulle till denna nya skola, varit för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

Siffrornas ”mittenvärde” ges med svaren, varken eller och når då som högst 34%. Det största utslaget ges vid, helt oviktigt som toppas med skola 1 och strax under 74%. Denna skola startar med, mycket viktigt i 0% läge, sträcker sig till 5% i de två kommande frågorna och via fråga 4 (ganska oviktigt) och 16%, så skjuter linjen sig upp till taket. Skola nr. 5s elever är de som utmärker sig med att tycka att gamla klasskompisar har en viss betydelse. De startar under svaret, mycket viktigt med drygt 18%, vidare till ganska viktigt med 13% och, varken eller med drygt 30%.

Slutsats

Att gamla klasskompisar inte har så stor betydelse, men ändå tillräckligt många svar som visar att det inte kan nonchaleras.

Diskussion

Här har jag mött en del olika reaktioner, som exempelvis att: ”Jag hatade min gamla klass”, ”Ville inte gå i samma klass, med några jag kände tidigare”, ”Valde skola eftersom jag inte kände någon som skulle hit, ville skaffa nya vänner och behålla de gamla”.⁹⁶ Intervjuerna säger följande:⁹⁷

(Flicka) Nnn, nej faktiskt inte (Björn: ingenting alls?) jag hade jättenära kompisar, men alltså jag tog inte det dom skulle ta. (Björn: neej) det passade inte mig (Björn: ok). (Pojke) Ja alltså.. det liksom.. ja är fortfarande vänner med dom med (ohörbart), ett gymnasium i Södertälje och.. jag... det passade inte mig heller och så jag tänkte att utbildningen är faktiskt viktigare än.. ja (tyst tonar ut, hörs ej).⁹⁸

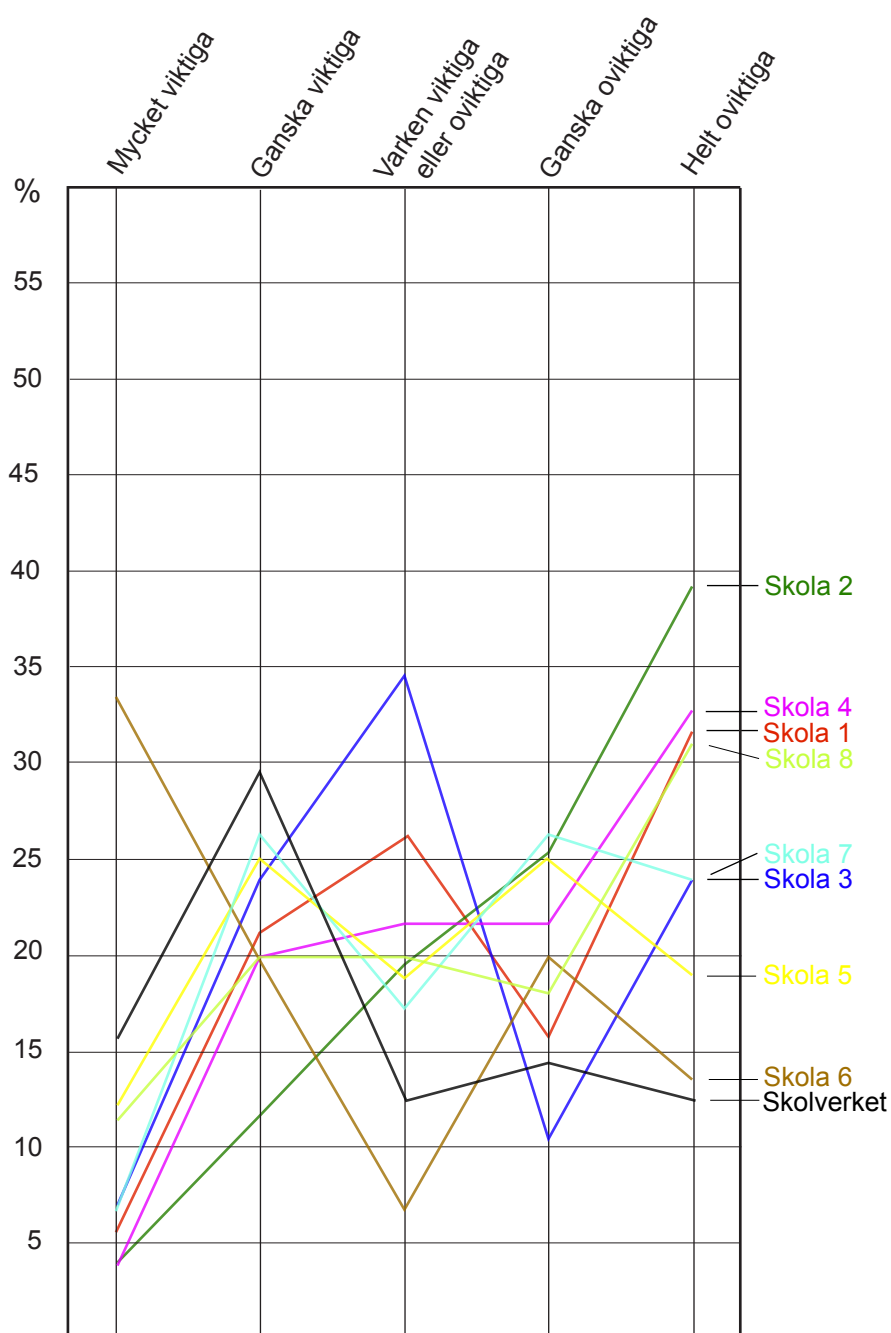
En del av eleverna verkade snarare vilja bekräfta sin nyvunna frihet och lämna det gamla bakom sig. För andra fanns det en viss betydelse av att känna sina gamla klasskompisar, som då blir en typ av stöd i de fortsatta studierna. Även varianten att på avstånd ha kvar sina gamla kompisar, (lite oklart om det var klasskompisar eller vänner utanför skolan) och vidga sin umgängeskrets genom nya bekantskaper. Skola 1 och 2 har båda höga intagningspoäng och förmodligen studiemotiverade elever. Här går det ju alltid att spekulera om frigörelseprocessen från det gamla, är en starkare motor hos dessa elever, till skillnad mot de övriga. En stor del av dessa elevers föräldrar är högskoleutbildade. Är då dessa elevers socialisation i kombination med motivation mer frigörande än de övriga, eller är det andra faktorer som påverkar?

96 Enkätkommentarer.

97 I citatet förekommer personen Björn, vilket avser intervjuaren, d v s författaren.

98 Intervju med två elever (2007-11-08).

6. Hur viktiga har dina samtal med studie- och yrkesvägledare varit, för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent	
Mycket viktiga	29
Ganska viktiga	17,7
Varken viktiga eller oviktiga	27,5
Ganska oviktiga	15,7
Helt oviktiga	26,5

6. RESULTAT - Hur viktiga har dina samtal med studie- och yrkesvägledare varit, för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

Även om variationsbredden kan vara stor, vid vissa av svarsalternativen, så visar det ändå en ganska samlad bild av vad eleverna tycker. Skola nr. 6 är den som utmärker sig och tycker att SYO har betytt mycket, med sina 53% under svarsalternativen, mycket- eller ganska viktigt. Skolverkets studie ligger strax därefter med en samlad procent på cirka 46%, under samma svarsalternativ. Skola nr. 1, 2 och 4 ligger ganska lika, med låga ingångsvärden (mycket viktigt) och ett högre utgångsvärde (helt oviktigt). Många elever tycker att det inte spelar någon roll (varken eller), där dock variationsbredden är den största med 27,5%.

Slutsats

Studie- och yrkesvägledaren (SYO), har en ganska stor påverkan, även om den övervägande delen av eleverna tycker att det är, varken eller, alternativt ganska- eller helt oviktigt. Det beror på vilken skola det handlar om.

Diskussion

I skolverkets studie säger cirka halva antalet av de tillfrågade att SYO⁹⁹ var viktig i sammanhanget. ” Samtal med studie- och yrkesvägledare uppskattas mer av det kvinnliga könet och männen tyr sig i ett större antal till kompisar.”¹⁰⁰ I Uppsala kommun räknas samtalen med SYO, som näst högst på skalan med 20,5%, (i en studie med 200 tillfrågade).¹⁰¹ De intervjuade eleverna har en blandad uppfattning om SYO. Samtidigt som de bekräftar att hon/han hjälpt till så tolkade jag situationen, som att SYO fanns där och hjälpte till, men eleverna hade blandade känslor hur pass viktigt det hade varit för dem.

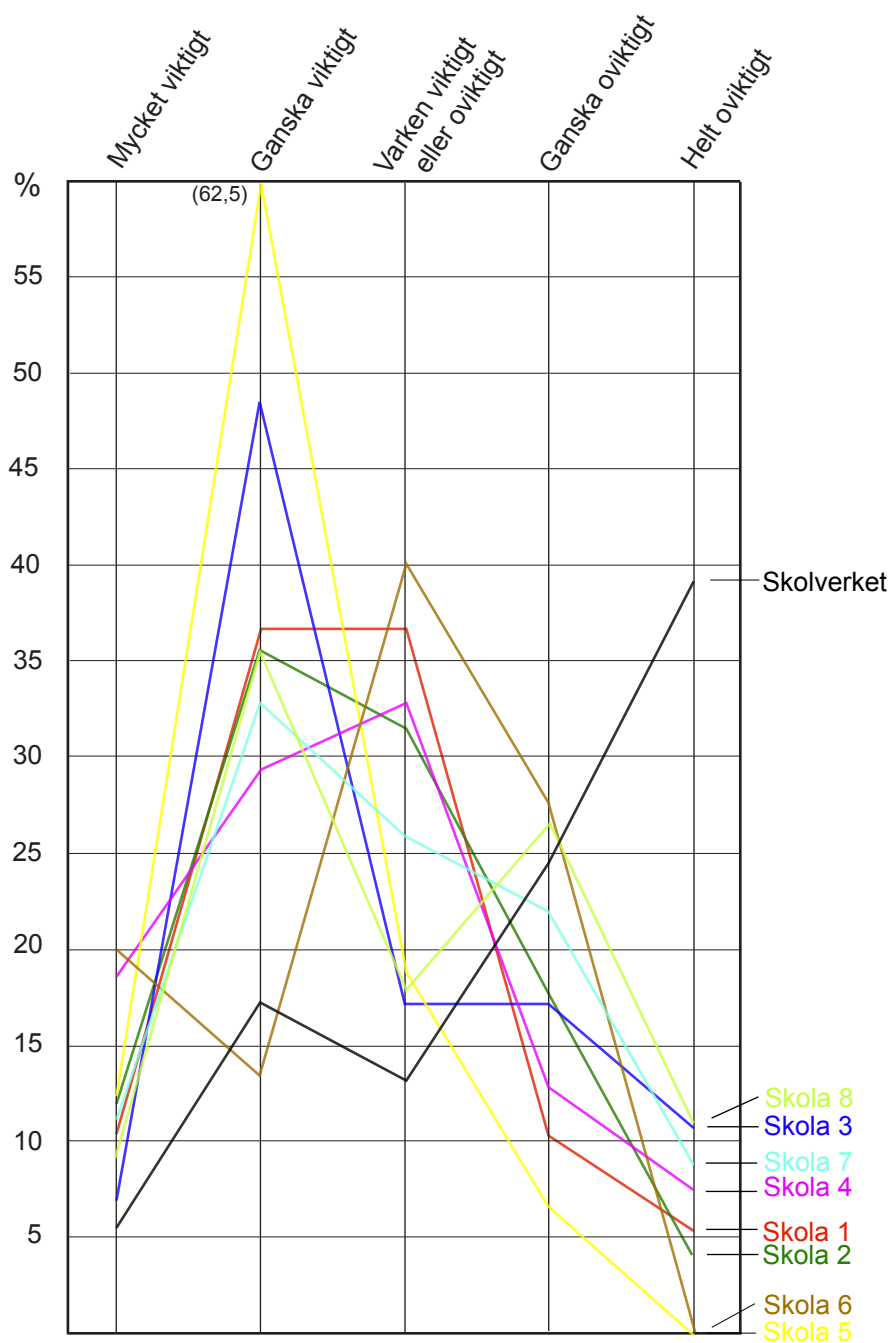
En del elever har uttryckt sin frustration över hur de blev överösta med information och att de inte förstod så mycket av den. Andra har sagt att det först varit större sammankomster, med information om valet, där du senare kunde boka enskilda konsultationer med SYO, vilket hade varit bra. Med andra ord är det som vanligt en blandad kompott. Dock kan jag konstatera att skolorna med höga intagningspoäng, återigen utmärker sig att vara mer fria i sitt handlande. SYO verkar behövas, fast det råder delade meningar om hur pass viktig hon/han är för respektive elev.

⁹⁹ Studie- och yrkesvägledare.

¹⁰⁰ Attityder till skolan 2006 (2007, sid. 97-99).

¹⁰¹ Utvärderingsenheten Uppsala Kommun (Rapport 2003:3, sid 12).

7. Hur viktigt har information på Internet varit för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent	
Mycket viktigt	14,5
Ganska viktigt	48,8
Varken viktigt eller oviktigt	26,4
Ganska oviktigt	21
Helt oviktigt	39

7. RESULTAT - Hur viktigt har information på Internet varit för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

De undersökta Stockholms skolorna är ganska eniga om att Internet betyder en del. Undantaget är skola nr. 6 som avviker från den övriga mängden, tillsammans med Skolverkets studie. Skola nr. 5 toppar med sina 62,5%, under svaret - ganska viktigt, följd av Skola nr. 3, med cirka 48%. Vid svarsalternativet - mycket viktigt, så ligger alla skolorna hyfsat samlade med början vid cirka 6%, (skolverket) vilket avslutas med 20% (skola nr. 6) och variationsbredden där emellan ligger på 14,5%. Skolverkets studie utmärker sig med att tydligt markera vid svaret - helt oviktigt med 39%. De övriga skolorna ligger ganska samlade under - helt oviktigt svaret, där ingen överstiger cirka 11,5%, vilket även utgör variationsbredden mellan skolorna 1 - 8.

Slutsats

Internet har en förhållandevis stor betydelse för de flesta Stockholmskolor, undantaget är skola nr. 6, som avviker från det övriga mönstret (det är dock 34% som är positiva på denna skola). Skolverkets studie visar att cirka 23% tycker att Internet är mycket- eller ganska viktigt. Deras studie avslutas med en ganska höga siffran cirka 39%, under helt oviktigt.

Diskussion

Skola nr. 6 är den som utmärker i jämförelse med övriga skolor. Detta fenomen skulle eventuellt kunna förklaras med det större SYO intresset i förgående fråga (nr. 6), då skolan hade högst procentuella svar under - mycket- eller ganska viktigt (53%). I och med att antalet elever är begränsat, så behöver det nödvändigtvis inte betyda så mycket i det stora hela. Emellertid har det en betydelse i denna studie, där eleverna verkar föredra andra informationsvägar.

Jag noterar också att de skolor (1 & 2) med höga intagningspoäng, ligger som de andra på skalan. Här går det ju att fråga sig vad som hände med den tidigare frågetendensen, där vissa siffror sköt upp i taket. Helt plötsligt tycker dessa elever att det är så där lagom intressant att ta reda på information via nätet. Om jag fått gissa, skulle siffran varit högre hos dessa båda skolor. Däremot har skola 3 med sina, ”lite högre än snittet intagningspoäng” kommit upp till 54% i svarskategorierna - mycket eller ganska viktigt. Allra högst ligger skola nr. 5, där jag inte har någon direkt slutsats, ty de hade inte utelämnat SYO utan det var en medelsiffror i jämförelse med de andra skolorna. Här krävs det en djupare studie, i varför Internet användarna inte nås av, alternativt uppfattar denna mediekanal som viktigare och då framförallt skolverkets respondenter.

Skillnaden mellan Stockholms skolorna och skolverkets studie är intressant. Är det möjligt så att elever utanför Stockholms regionen, är sämre Internet användare? Är kommunernas informations sidor tråkiga, eller har de inte lyckats nå ut till den stora elevmassan?

Statistiken säger att i Stockholms regionen använder 84% Internet i hushållet. Göteborgs- och Malmö regionen har 83% och övriga landet 78%.¹⁰² Detta avser då alla i familjen. Men om vi istället tittar på ålder och tillgången till Internet, så säger den att i hela landet hade ungdomar i åldern 15-19 år, följande procental: år 2002 - 88%, 2003 - 87%, 2004 - 86%, 2005 - 89%, 2006 - 93%.¹⁰³ Vid tillgång till Internet år 2006 fördelat på utbildning, så säger statistiken följande: lågutbildade i storstad 50%, lågutbildade i landsort 49%, gymnasieutbildade i storstad 87%, gymnasieutbildade i landsort 82%, högutbildade i storstad 89%, högutbildade i landsort 90%.¹⁰⁴ Vidare en procentuell fördelning som visar Internet användningen en genomsnittlig dag under 2006, för ungdomar i åldern 15-19 år är 78%. Räknar vi dessutom med all Internet användning, (d v s även utanför hemmet, samma dag) så stiger siffran till 86%.¹⁰⁵

Om jag ska tolka från statistiken, så bör det finnas andra anledningar än att det inte skulle finnas tillgång till Internet, då siffrorna visar att den större delen av dessa ungdomar verkligen använder sig av Internet i någon form. Undantaget är lågutbildade med 50% tillgång till Internet, men antal tillfrågade visar att drygt 30% hade lägre utbildning och de övriga låg nästan dubbelt så högt på skalan. En anledning skulle vara omedvetenhet, d v s eleverna kanske inte vet hur man gör, för att ta till sig informationen. Alternativt att hitta de olika sidorna. Intresset för annat än det som är kul, (chatta, spela mm.) är kanske minimalt. Även om skolverkets studie är 1,5 år äldre än denna, så visar inte statistiken någon större skillnad. Det måste vara annat som påverkar. Då Internet verkar vara en faktor att räkna med, beroende på hur informationen når mottagarna.

Den norska medieforskaren Taran Bjørnstad och psykologen Tom Ellingsen har gjort en studie, som visar att ungdomar, (12-15 år) mestadels använder Internet till att ”testa roller och gränser”. Det de gör mest, är att chatta och skicka e-post. Internet blir ett medium tillika en kultur, som används som en kontaktbrygga till kompisar. Man talar exempelvis om någon har sett Levis senaste jeansreklam på Youtube, eller om någon har sett den där porrfilmen, på sidan den och den. ”För den är fett cool”. Många flirtar på nätet, vilket är vedertaget. Ungdo-

102 Nordicom Internet Barometer 2006 (2007, sid. 12).

103 Nordicom Internet Barometer 2006 (2007, sid. 11).

104 Nordicom Internet Barometer 2006 (2007, sid. 12).

105 Nordicom Internet Barometer 2006 (2007, sid. 21).

marna anser också att föräldrarna inte har några uttalade regler, utan dessa främst är avsedda för de mindre barnen. Så Internet blir en virtuell värld där språket ofta kan vara hårdare än i verkligheten, vilket verkar vara en del av denna kultur.

[...] Efter att ha chattat i öppna chattrum en tid brukar de flesta ungdomar övergå till att chatta i mer avgränsade rum med vänner och bekanta. Det har dessutom högre status att chatta i mindre chattgrupper. Det finns skillnader mellan pojkars och flickors Internetanvändning. Flickorna använder främst Internet till att skicka mail och att chatta, medan pojkarna mer än flickorna använder det för att spela spel och hämta hem musik. Pojkarna ser också på pornografi, vilket inte flickorna gör. Flickorna är heller inte intresserade av våld och annat kontroversiellt material på Internet, men pojkarna är mycket intresserade av sådant material. [...] Björnstad menar att Internet fungerar som en alternativ utprövningsarena där ungdomarna kan gå in i olika roller och testa sina egna och omvärldens gränser. Internet är enligt Björnstad en socialkulturell lekplats där ungdomarna kan kommunicera snabbt och i fred från de vuxna, utan de begränsningar som finns i vuxenvärlden. [...] ¹⁰⁶

Här kommer statistik över hur ungdomarna tillbringar sin fritid i Sverige. Här framgår att Internet används ofta, vilket på sätt och vis innebär att informationen som skolorna skapar på webben, inte riktigt når fram till alla mottagare. Även kompisar betyder mycket och är på så vis en stark påverkansfaktor. Däremot hade jag en förutfattade mening om hur mycket ungdomar hjälper till i hemmen, vilket verkar ligga högt upp på listan.

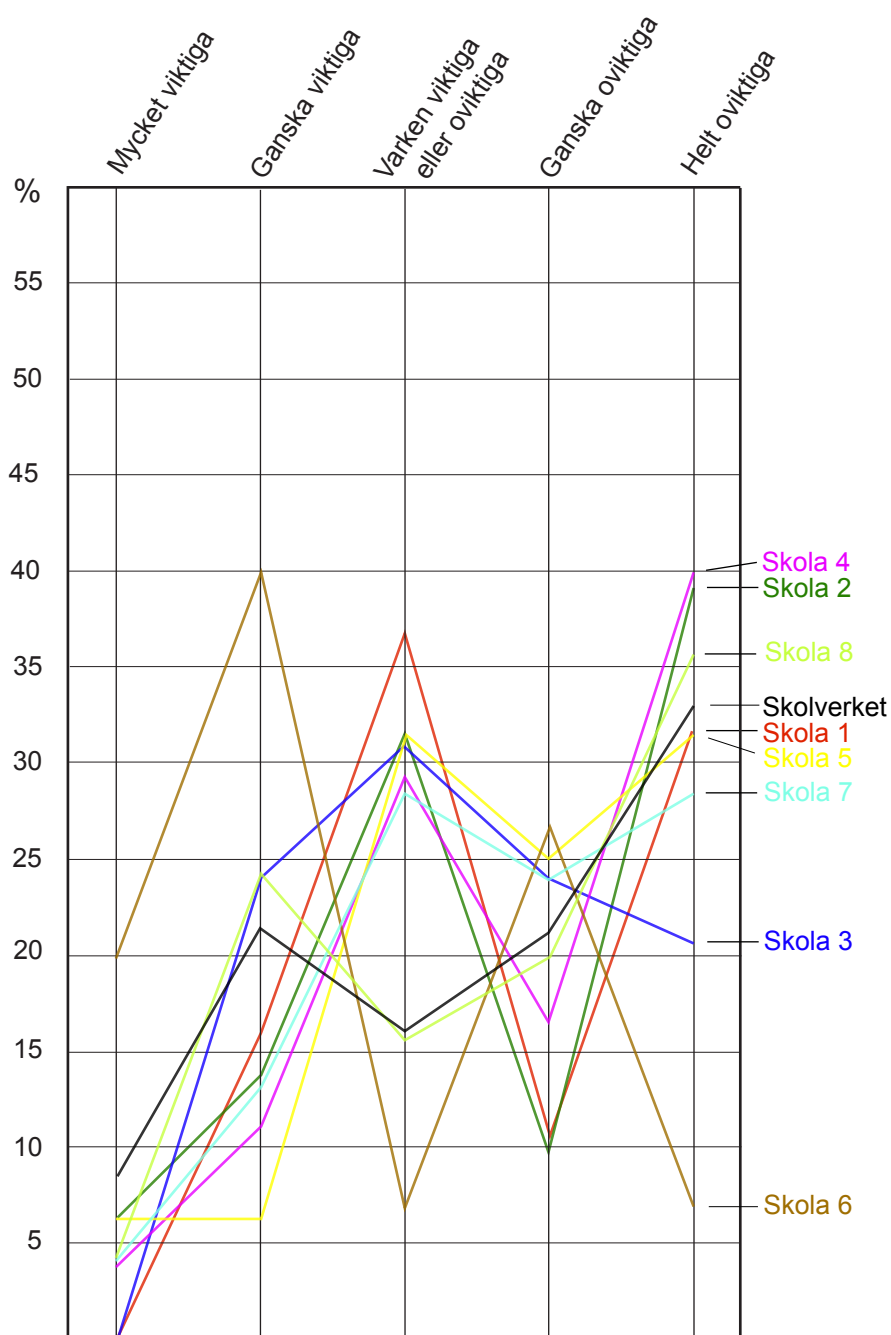
Tabell 4.1 De femton vanligaste fritidsaktiviteterna unga gör någon gång i veckan eller oftare 2006, 16–25 år. Procent Aktivitet Någon gång i veckan eller oftare.

Umgås med kompisar	88
Surfar eller chattar på internet	85
Hjälper till hemma med mat, städning med mera	81
Läser	60
Idrottar eller motionerar men inte i klubb eller förening	58
Skriver	48
Idrottar eller motionerar i klubb eller förening	35
Går runt på stan med kompisar	33
Är ute i naturen	31
Spelar datorspel eller tevespel	31
Sjunger, spelar instrument, skapar musik	25
Går på restaurang, pub, bar	24
Går på café	20
Går på fest	19
Deltar i föreningsverksamhet	18 ¹⁰⁷

106 Medierådet (2003-02-01).

107 Sandgren, Torgny (2007, sid. 50).

8. Hur viktiga har dina lärare varit för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent	
Mycket viktiga	20
Ganska viktiga	33
Varken viktiga eller oviktiga	29,5
Ganska oviktiga	16,5
Helt oviktiga	33

8. RESULTAT - Hur viktiga har dina lärare varit för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

Skola nr. 6s elever anser att deras tidigare grundskolelärare har varit behjälpliga. Det sammanslagda procenttalet för mycket- och ganska viktigt ligger så högt som 60%. De övriga skolorna ligger ganska väl samlade, under tidigare nämnda kategorier. Undataget skola nr. 5 som ligger på sammanlagt cirka 13%. Även skolverkets studie följer de övriga skolorna, men släpper kontakten vid svaret - varken eller, där de tillsammans med skola nr. 5, sjunker till cirka 16%. Den övergripande tendensen är dock att de flesta elever, anser sina tidigare lärare ha en mindre betydelse.

Slutsats

Beroende på skola, så anser den större delen av eleverna att deras tidigare grundskolelärare, har en mindre påverkan. Dock utgör mängden av de elever som anser att deras lärare har varit behjälpliga, inte att bortse ifrån.

Diskussion

Hur ser lärarna själva på informationsöverförandet inför det kommande gymnasievalet? Jag förutsätter att det finns en massa olika åsikter, om hurvida detta är deras ansvar eller ej. Oavsett så skulle jag kunna tänka mig att olika typer av samarbete, mellan lärare, SYO, föräldrar med flera, skulle kunna förstärka medvetenheten hos ungdomarna. Det kanske går att se detta som en del av deras utbildning, d v s hur ska jag välja skola och vad innebär detta för mig som individ i mitt framtida skol- och arbetsliv.

Jag har upplevt att det i många skolor finns "eldsjälar", som på olika vis jobbar hårt med att hjälpa ungdomar på olika sätt. Alla kan ju inte "göra allt", utan det krävs ett intresse från alla inblandade parter. Det bör dessutom vara ledningens uppgift att se till så att både lärare och elever, får den utbildning, "coaching" och gemenskap som krävs för att kunna trivas på sin arbetsplats/skola. Självklart måste den enskilda individen, kunna ifrågasätta sig på en meta-nivå, d v s vara självreflektiv och se både delarna och helheten i kombination. Går man bara omkring och låter tiden gå, utan möjlighet till olika typer av förändringar, så kan det vara svårt att trivas. För vem vill väl gå en längre tid på samma arbetsplats utan omväxling, - inte jag i alla fall.

Författaren Ulf Blossing, ger i sin bok *Skolförbättring i Praktiken*,¹⁰⁸ många intressanta förklaringar till hur vi bättre ska kunna förstå skolkulturen. Han har bland annat kategoriserat, på vilket vis samarbetet sker.

Den individualistiska kulturen

Vilket innebär att var och en sköter sitt, undervisar på ett för dem godtyckligt sätt och sällan har kontakt med andra kollegor i arbetsfrågor. Vid kaffepauser och liknande finner dessa personer sina gemenskaper. Ensamheten i klassrummet, kompenseras av den värme som eftersträvas under ”fikar”, ibland skojar det om både elever och ledning.¹⁰⁹

Särbokkulturen

Här samarbetar mindre grupper, ofta med ett gemensamt intresse. De försvarar ofta sitt eget revir gentemot andra grupperingar. Status, hierarki och konflikter förekommer, ibland av trivial natur. De olika mötena förstärker gruppens sammanhållning, vilket innebär minskad individualism.¹¹⁰

Den påtvingad kollegiala kulturen

Ett av ledningen uppsatt kanon styr hur lärarsamarbetet på skolan ska vara. Avsikten från ledningens sida, kan vara att minska individualismen. I bästa fall leder detta till något varaktigt och bra, i sämsta fall till en påtvingad närvaro.¹¹¹

Den samarbetande kulturen

Här fungerar lärarna själva som innovatörer och pådrivare och intresset att utveckla den egna yrkesrollen är stor. Ledningen och lärarna samarbetar och i denna kultur ”vidareutvecklar lärare och skolledare varandras sätt att undervisa.”¹¹²

[...] Lärarkulturen beskrivs ibland som en ’görande’ kultur, det vill säga lärare planerar och utför göranden utan att relatera det till mål och värdegrund. Lärarkulturen beskrivs också som en ’pratande’ kultur, man pratar om annorlunda arbetssätt och temaarbeten men går sedan aldrig riktigt till handling. [...] ¹¹³

108 Blossing, Ulf (2003).

109 Blossing, Ulf (2003, sid. 35).

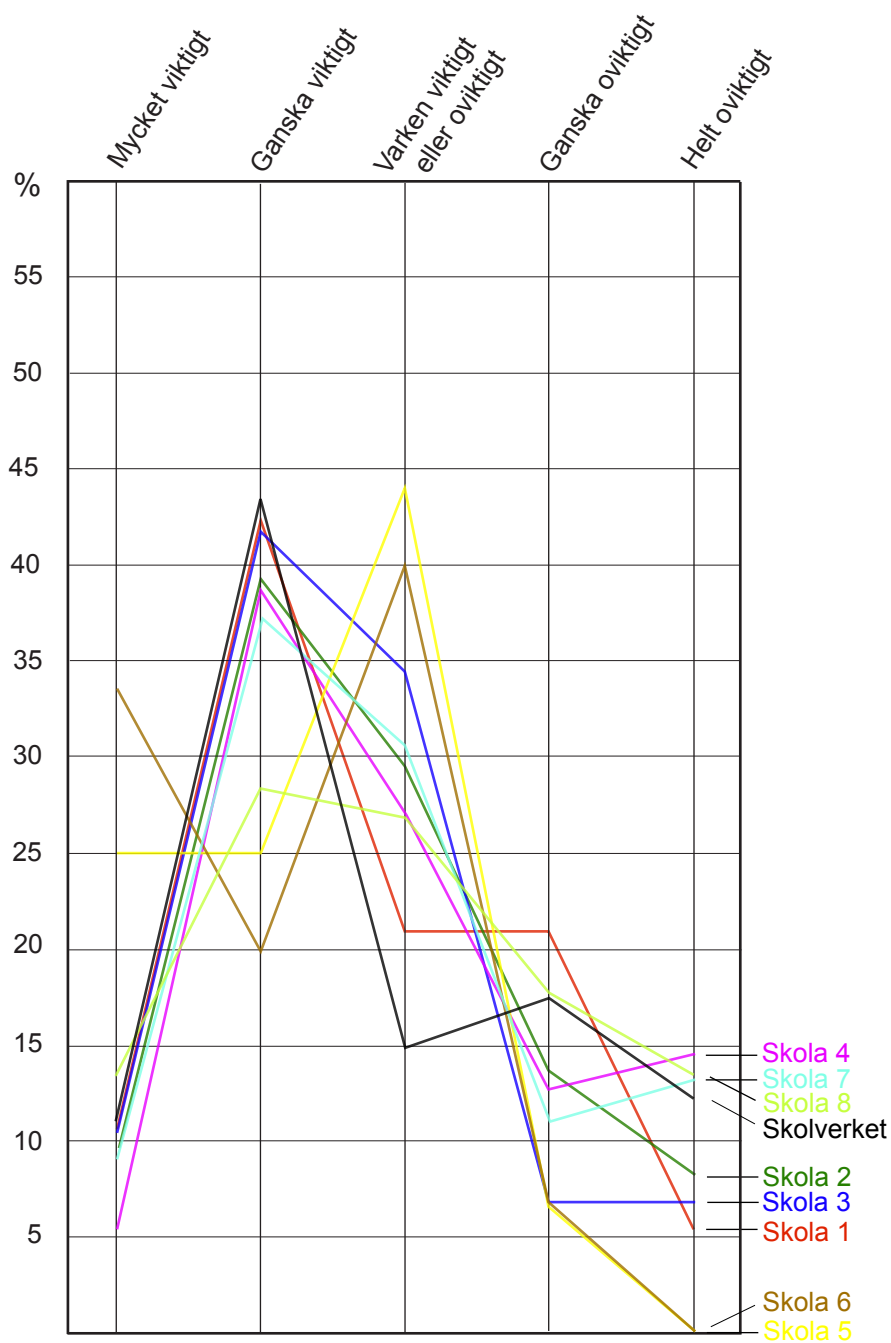
110 Blossing, Ulf (2003, sid. 36).

111 Blossing, Ulf (2003, sid. 37).

112 Blossing, Ulf (2003, sid. 39).

113 Blossing, Ulf (2003, sid. 146).

9. Hur viktigt har information i tryckt material varit för ditt val av gymnasieskola?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent

Mycket viktigt	27,8
Ganska viktigt	28
Varken viktigt eller oviktigt	28,7
Ganska oviktigt	14
Helt oviktigt	14,5

9. RESULTAT - Hur viktigt har information i tryckt material varit för ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

De flesta skolor toppar sina linjer under svarsalternativet - ganska viktigt. Undantaget är skola nr. 6, där eleverna tycker att det istället är mycket viktigt. Den sammanlagda totalen blir dock ungefär detsamma, då svaren - mycket och ganska viktigt, landar på cirka 50-55%. Svarsalternativen - ganska och helt oviktigt ligger förhållandevis och jämförelsevis, ganska lågt ner på skalan. Även skolverkets studie följer de övriga skolorna.

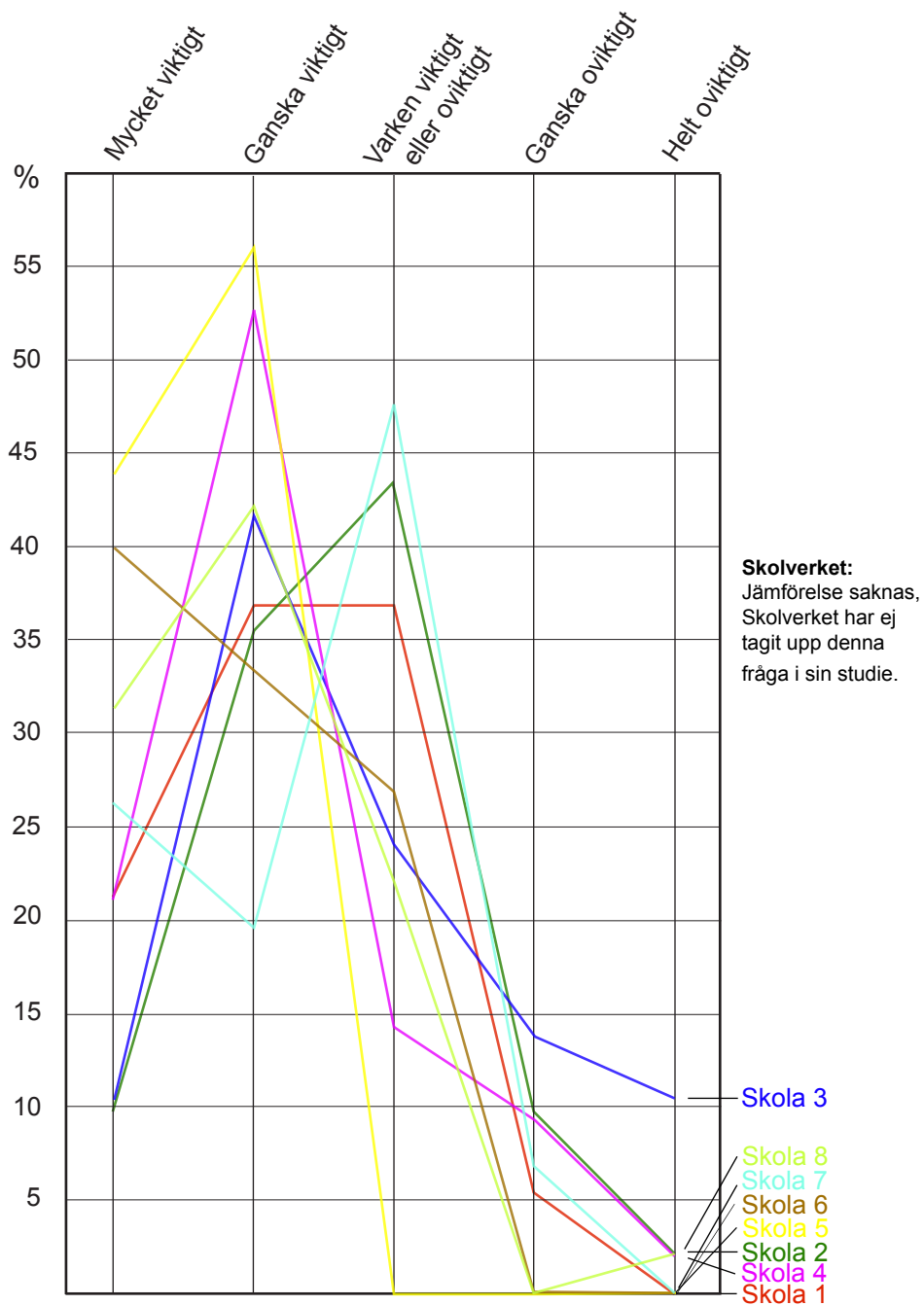
Slutsats

Att det tryckta mediet har en stor betydelse, för drygt hälften av ungdomarna. Övriga ligger och pendlar under mittensvaret - varken eller.

Diskussion

Dessa siffror visar att broschyrer eller liknande har en större betydelse än Internet. Frågan är på vilket vis eleverna påverkas. Är det under diverse mässor, där mycket av denna typ av material finns. Kan brevlådeinformation räknas lika högt? Är det SYO som förmedlat, eller finns andra kanaler? Är det så att eleverna kanske fördedrar att få något i näven att titta på? Eller betyder detta att ungdomarna bara tar till sig det som de får i händerna och inte gör så mycket egna efterforskningar? Med tanke på hur mycket tid som ungdomarna använder på Internet, jämförelsevis med andra aktiviteter, så verkar webben inte ha samma genomslagskraft i detta fall. Kan nog vara intressant att undersöka varför.

10. Anser du att ditt val av utbildning har varit viktigare än ditt val av skola?

Antal tillfrågade

	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent

Mycket viktigt	34
Ganska viktigt	36
Varken viktigt eller oviktigt	47,5
Ganska oviktigt	13,7
Helt oviktigt	10,5

10. RESULTAT - Anser du att ditt val av utbildning har varit viktigare än ditt val av skola?

Övergripande

Det som syns mest, är att alla skolor är överens om att det är - ganska eller helt oviktigt. Vid svaret - varken viktigt eller oviktigt, är variationsbredden mellan skolorna så stor som 47,5%, Under svaret - ganska viktigt är variationsbredden 36% och under - mycket viktigt 34%. Strecken visar att de övervägande svaren finns under- mycket eller ganska viktigt.

Slutsats

Även om svaren skiljer sig, så verkar många eniga om att utbildning istället för skolval står högt på skalan. I och med att så många tyckt - varken eller, så är det inte alldeles klart vad de som svarade detta tycker.

Diskussion

De intervjuade eleverna väger in olika saker i sina val. Geografiskt läge, utbildningstyp som eftersträvas och rykte. Utbildningen i detta fall verkade spela en lika stor roll, som valet av skola, vilket påverkades av ryktet.

Forskaren Stefan Lund beskriver hur elever väljer skola/utbildning beroende på bakgrund, intressen, socialiseringsprocessen och hans slutsats är att ungdomarna väljer skola i ”förhållande till ett lokalt sammanhang.”¹¹⁴

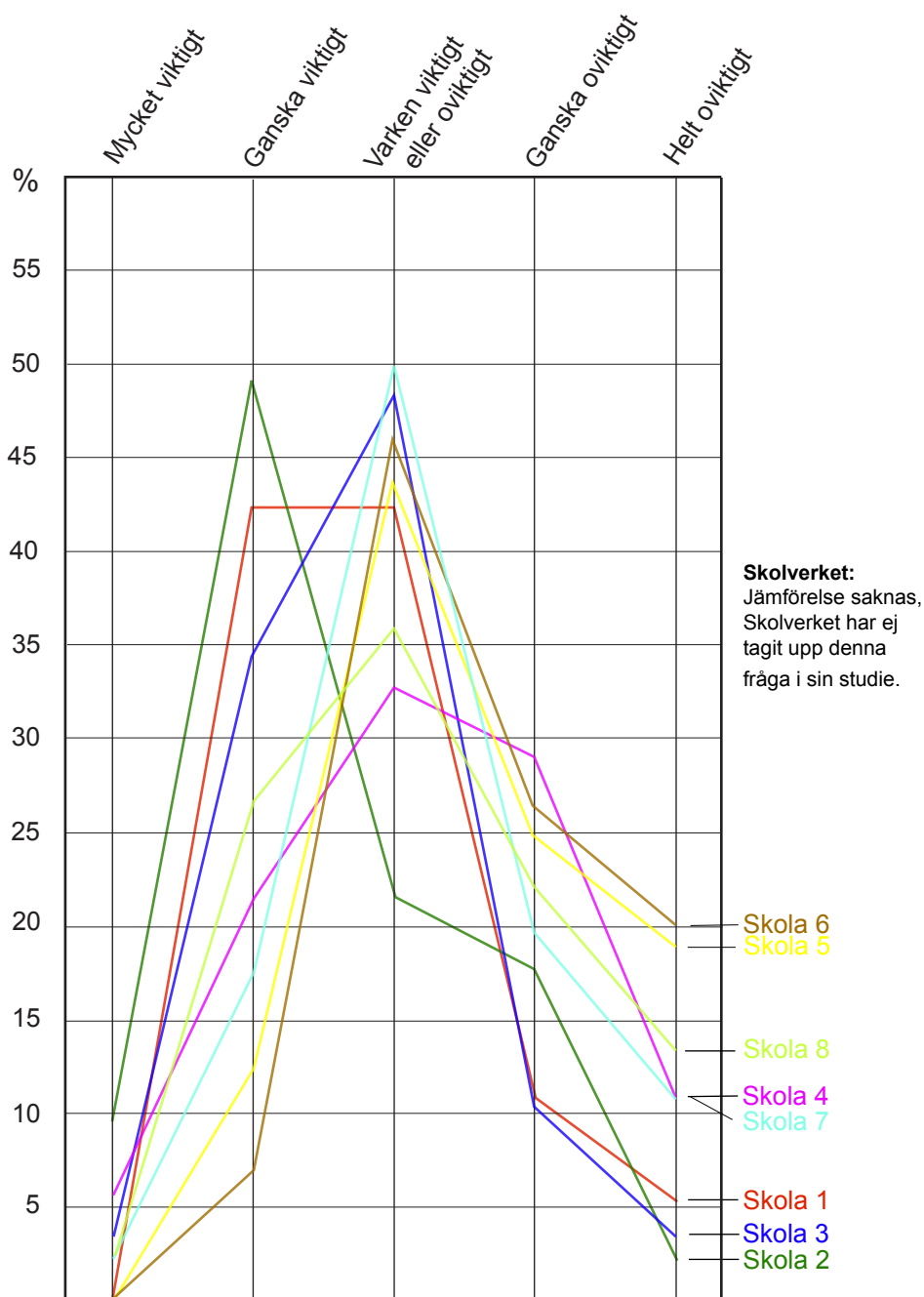
Eleverna väljer program mot bakgrund av tidigare erfarenheter av utbildningssystemet och den livssituation som de befinner sig i. [...] När grundskolebetygen saknar betydelse för elevernas val av studieförberedande program kommer den gruppinriktade valhandlingen till vissa delar att ersätta meritokratin. Det vill säga att de som så önskar kan bevaka sina intressen via socialt grundade val av gymnasieskola. [...] Vi får då inte glömma bort att grundskolebetygen har en väldigt stor betydelse för elevers val av gymnasieprogram. Höga betyg möjliggör och driver fram karriärinriktade valhandlingar oavsett elevernas sociala bakgrunder.¹¹⁵

Valet av utbildning verkar i detta fall vara viktigt, alternativt spelar det inte så stor roll. Den övervägande delen svarar dock att valet av utbildning är viktigt, i förhållande till valet av skola.

114 Lund, Stefan (2006, sid. 215).

115 Lund, Stefan (2006, sid. 155-156).

11. Anser du att ditt val av skola har varit viktigare än ditt val av utbildning?

Antal tillfrågade

	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Variationsbredd mellan svarsalternativen i procent

Mycket viktigt	10
Ganska viktigt	42
Varken viktigt eller oviktigt	28,2
Ganska oviktigt	18
Helt oviktigt	17,5

11. RESULTAT - Anser du att ditt val av skola har varit viktigare än ditt val av utbildning?

Övergripande

Skola nr. 1, 2 och 3 tycker att valet av skola är ganska viktigt. Vid nästa svarsalternativ så har dessa elever olika åsikter, men förhållandevis många tycker att det är - varken eller. Dessa båda svarsalternativ toppar linjerna och det sjunker ganska drastiskt på båda sidor om dessa. Variationsbredderna skiljer ganska mycket och under svarsalternativet - ganska viktigt är den 42% och under - varken eller 28,2%.

Slutsats

Spridningen är ganska stor mellan skolorna, men det verkar som eleverna med högre intagningspoäng, (skola nr. 1, 2 & 3) tycker att skolvalet är viktigare än de övriga. Rätt många tycker också - varken eller, vilket innebär en viss osäkerhetsfaktor.

Diskussion

Med hjälp av siffror ska jag nu jämföra de båda frågorna nr. 10 och 11 och se ifall det finns några tydligare tendenser, än de som går att utläsa ur grafiken. Svaren i procent.

Svarsalt. Fråga nr.	Mycket + Ganska viktigt		Mycket viktigt		Ganska viktigt		Varken eller		Ganska oviktigt		Helt oviktigt	
	10	11	10	11	10	11	10	11	10	11	10	11
Skola 1	57,9	42,1	21,1	0,0	36,8	42,1	36,8	42,1	5,3	10,5	0,0	5,3
Skola 2	45,1	58,8	9,8	9,8	35,3	49,0	43,1	21,6	9,8	17,6	2,0	2,0
Skola 3	51,7	37,9	10,3	3,4	41,4	34,5	24,1	48,3	13,8	10,3	10,3	3,4
Skola 4	74,5	27,3	21,8	5,5	52,7	21,8	14,5	32,7	9,1	29,1	1,8	10,9
Skola 5	100,1	12,5	43,8	0,0	56,3	12,5	0,0	43,8	0,0	25,0	0,0	18,8
Skola 6	73,3	6,7	40,0	0,0	33,3	6,7	26,7	46,7	0,0	26,7	0,0	20,0
Skola 7	45,7	19,6	26,1	2,2	19,6	17,4	47,8	50,0	6,5	19,6	0,0	10,9
Skola 8	73,3	28,9	31,1	2,2	42,2	26,7	22,2	35,6	0,0	22,2	2,2	13,3

Siffrorna visar att utbildning slår lite högre, än valet av skola. Dock är den procentuella storleken på - varken eller alternativet, tillräcklig för att tas hänsyn till.

Mycket viktigt

Här är differensen mellan svaren förhållandevis stor, undantaget skola nr. 2 och delvis skola nr. 3. Emellertid vinner utbildning (fråga nr. 10) ganska överlägset.

Ganska viktigt

Här måste jag gå in skola för skola, då svaren skiljer så pass mycket.

Skola 1: Skola (fråga nr. 11) vinner med cirka 5% differens.

Skola 2: Skola vinner med cirka 14% differens.

Skola 3: Utbildning vinner (fråga nr. 10) med cirka 7% differens.

Skola 4: Utbildning vinner med cirka 31% differens.

Skola 5: Utbildning vinner med cirka 44% differens.

Skola 6: Utbildning vinner med cirka 27% differens.

Skola 7: Utbildning vinner med cirka 2% differens.

Skola 8: Utbildning vinner med cirka 16% differens.

Varken eller

Skola 1: Merparten tycker att skola (fråga nr. 11) är varken eller.

Skola 2: Merparten tycker att utbildning (fråga nr. 10) är varken eller.

Skolorna 3-8: Merparten tycker att skola är varken eller.

Ganska oviktigt

Skola 1: Merparten tycker att skola (fråga nr. 11) är ganska oviktigt.

Skola 2: Merparten tycker att skola (fråga nr. 11) är ganska oviktigt.

Skola 3: Merparten tycker att utbildning (fråga nr. 10) är ganska oviktigt.

Skolorna 4-8: Merparten tycker att skola är ganska oviktigt.

Helt oviktigt

Skolorna: 1, 4-8: Merparten tycker att skola (fråga nr. 11) är helt oviktigt.

Skola 2: Procenttalet (2%) har svarats på båda alternativen.

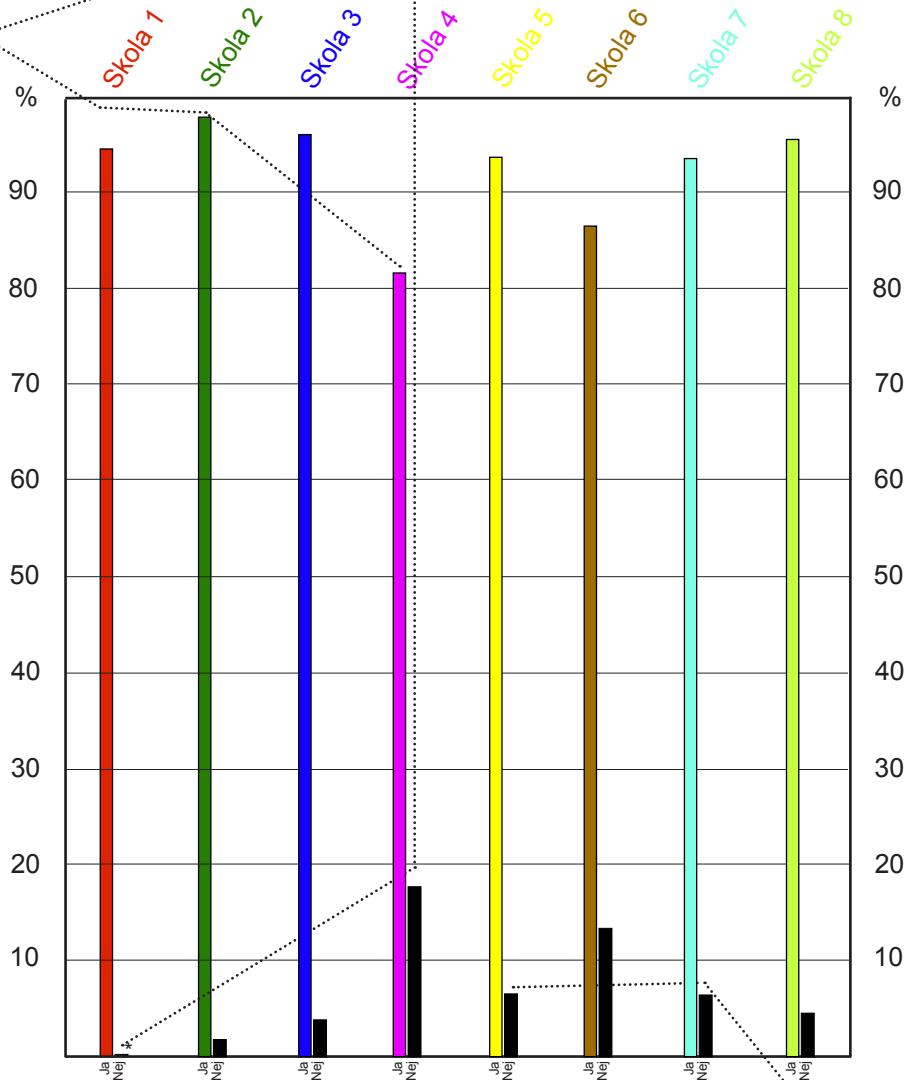
Skola 3: Merparten tycker att utbildning är helt oviktigt.

Här kommer lite hjälp, hur du kan tolka diagrammen på följande sidor

Största, svar ja, sträckning avser: den procentuella skillnaden mellan skolorna 2 och 4

Största, svar nej, sträckning avser: den procentuella skillnaden mellan skolorna 4 och 1.

Minsta, svar ja, sträckning: avser den procentuella skillnaden mellan skolorna 5 och 7.

* Svar saknas, varför summan ej blir 100%.

Antal tillfrågade

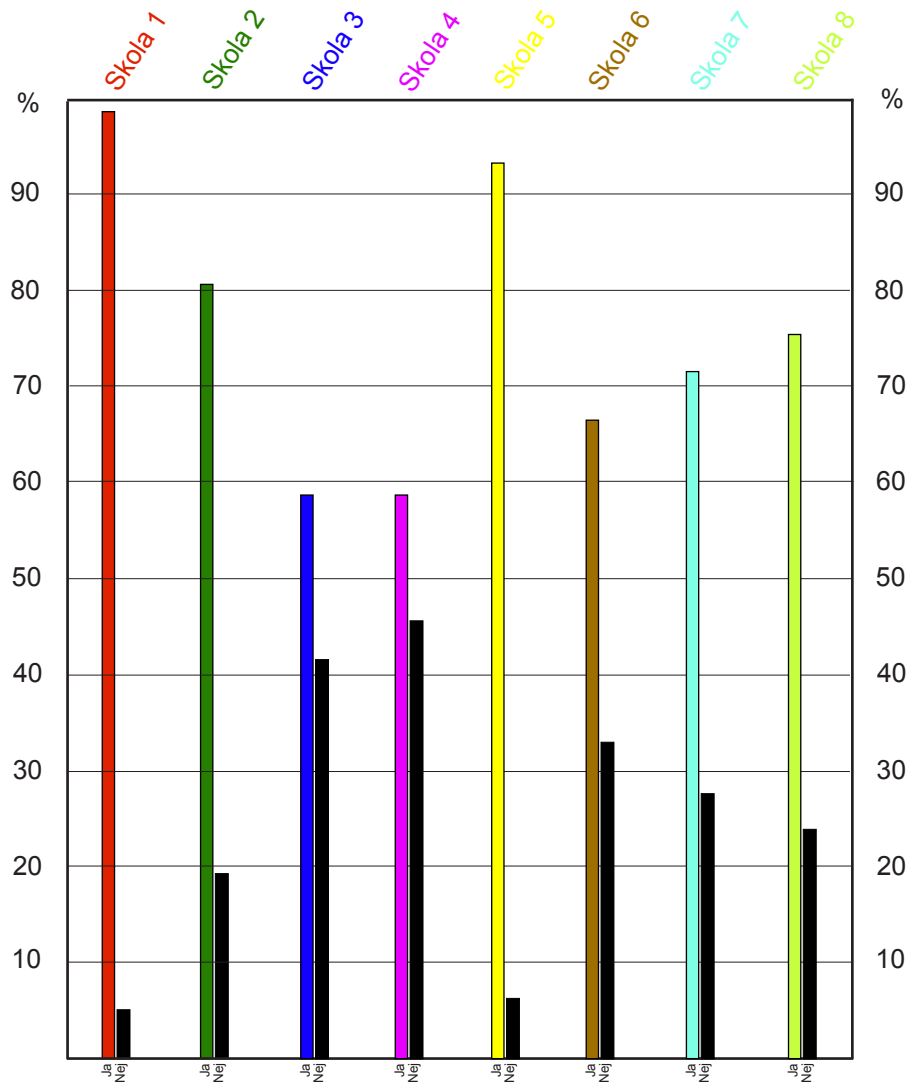
	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Största och minsta variationsbredd mellan skolorna

Största ja	2-4*	16,2
Största nej	4-1	18,2
Minsta ja	5-7	0,3
Minsta nej	7-5	0,2

* Avser skola nr.

12. Var denna gymnasieskola ditt första val?

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Största och minsta variationsbredd mellan skolorna

Största ja	1-4*	40,2
Största nej	4-1	40,2
Minsta ja	3-4	4,1
Minsta nej	5-1	1,0

* Avser skola nr.

12. RESULTAT - Var denna gymnasieskola ditt första val?

Övergripande

Skola nr. 1 och 5 har de flesta ja svaren och nej svaren ligger på låga 5-6%. Skola nr. 2 kommer på nästa plats, men här har nej svaret gått upp till cirka 19%. Skola nr. 8 har nej svar på cirka 24% och nr. 7 hamnar på cirka 28%. Den minsta skillnaden mellan ja - nej svar, finns hos skolorna: 4, 3 & 6, i nämnd ordning.

Slutsats

Vid skola 1 & 5, har den övervägande delen av ungdomarna vetat, att hit vill jag komma. Ju större mängden av nej svar som givits hos övriga skolor, innebär att andra alternativ har valts i första hand.

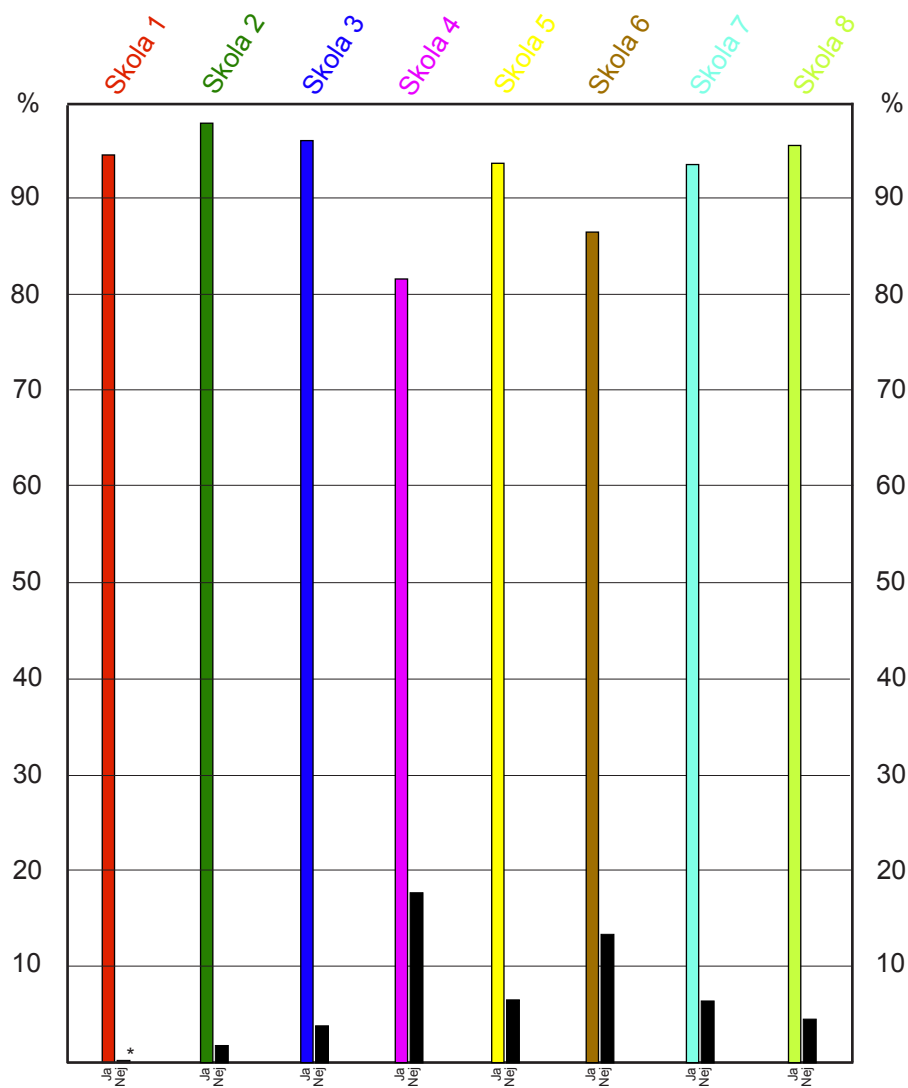
Diskussion

Skola 1 har höga intagningspoäng och här verkar det som att de som väljer denna skola, verkligen har bestämt sig för att de vill hit. Utbildningarna är säkerligen en del av orsakerna, men rykte och den sociala gemenskapen har utan tvivel påverkat. Även skola 2 har höga intagningspoäng och till skillnad från skola 1, så har de ett något annorlunda utbildningsutbud. Även miljön skiljer, vilket förmodligen kan påverka en del. Skola 3 är intressant, då nej alternativet är så pass högt, att många av dess elever har gjort detta till ett - ej första val. På denna skola ligger snittet strax över medelvärdet. Skola 4 är den som har högsta nej värdet och här kan det vara intressant och se ifall detta är generaliserbart över hela skolan. Min enkätundersökning gällde 2 klasser om totalt 55 elever. Varför är denna skola endast ett alternativ och ej ett första val.

Vid skola 5 har eleverna vetat vad de ville. Det är möjligt att upptagningsområdet (geografen) har påverkat, men jag träffade även elever som hade långa resvägar, varför detta svar måste ses i ett större perspektiv. D v s är detta elevernas första val på grund av läget och upptagningsområdet, eller är det så att skolan rykte med mera är en tongivande orsak? Skola 6 och 7 har ganska många nej svar och här påverkar nog både läget med mera. Skola 8 har cirka 25% nej svar och utmärker sig därför, i detta sällskap, som en delvis efterfrågad skola.

Jag är av den uppfattningen, att det kan vara värt att undersöka varför olika skolor är mer eftertraktade än andra. Detta kunskap bör ge en ganska stor hjälp, när det gäller att förändra och locka till sig nya elever.

13. Är du nöjd med din gymnasieskola?

* Svar saknas, varför summan ej blir 100%.

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Största och minsta variationsbredd mellan skolorna

Största ja	2-4*	16,2
Största nej	4-1	18,2
Minsta ja	5-7	0,3
Minsta nej	7-5	0,2

* Avser skola nr.

13. RESULTAT - Är du nöjd med din gymnasieskola?

Övergripande

I skola 1 är eleverna mest nöjda, därefter kommer i nämnd ordning skola: 2, 3, 8, 7, 5, 6, 4.

Slutsats

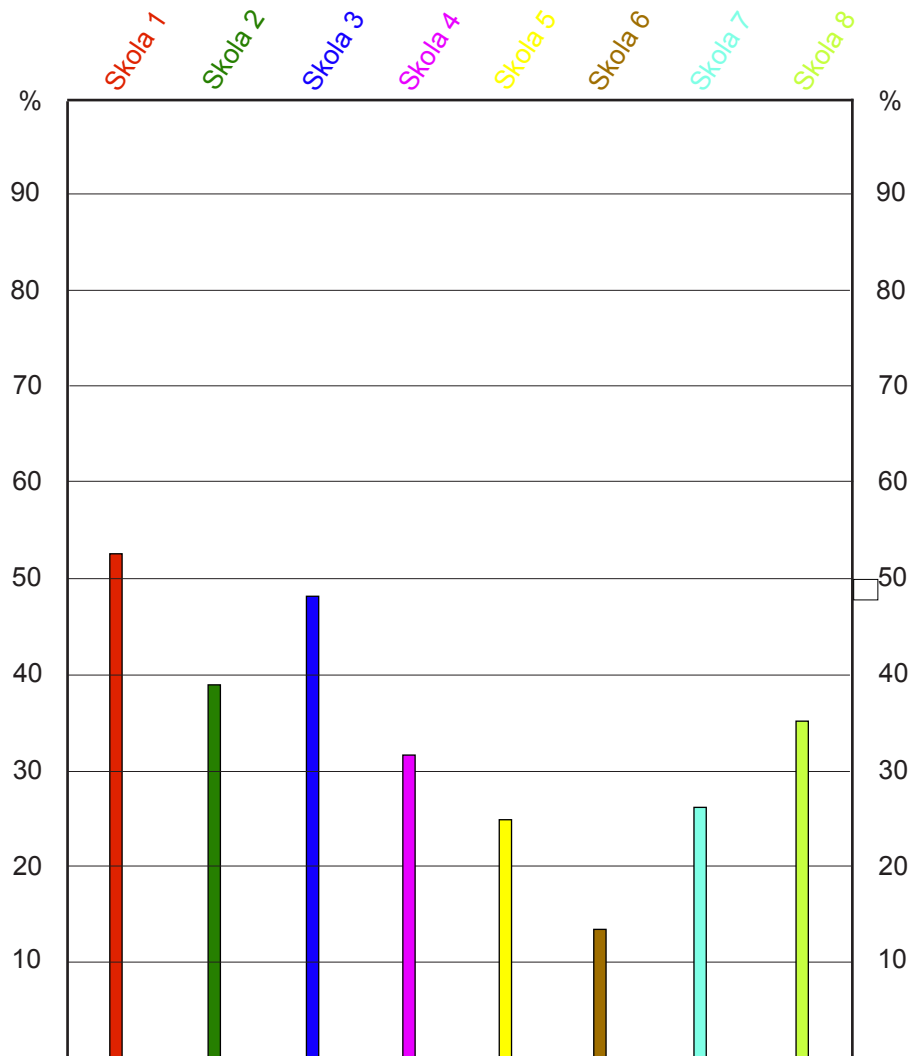
Hos skolorna med höga intagningspoäng, är eleverna mest nöjda. Det går även att ifrågasätta varför eleverna tycker som de gör, där svarsalternativen är - mindre nöjda (nej).

Diskussion

Skola 1 har mest nöjda elever, tillika främst förstavals elever. Det verkar som att de som vet vad de vill och kommer in, också är mer nöjda än andra. Även om nej svaret i skola 5, är något högre så följer det ändå det tidigare mönstret, med första val. Även skola 2 följer mönstret, med nöjda elever. Däremot har skola nr. 3 mycket nöjda elever, vilket gör att jag skulle kunna ifrågasätta om min ”lokala frågeställnings hypotes” stämmer (var denna skola elevens första val och påverkar detta svaret om hur nöjd eleven är?).

Skola 4 återknyter dock till mönstret, att många nej sägare också har denna skola som något annat än första val. Även skola 6 har många nej sägare och bekräftar återigen samma ”hypotes”, som skola 4 med flera. I det stora hela verkar de flesta vara nöjda med sina skolor, även om skillnader finns. Några större fenomen går inte att utläsa ur denna fråga, däremot kan möjligen skolor med många nej sägare, ifrågasätta hur det kommer sig.

14. Finns det något annat som påverkat ditt val av gymnasieskola?

Svaren avser det antal kommentarer, som respektive elev/skola givit på frågeställningen. D v s procenten avser antalet kommentarer, i förhållande till antalet elever. Var god se nästa diagram för vanligt förekommande ord.

Antal tillfrågade	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
			Grundskola	Gymnasium	
Skola 1	18	1	*	*	*
Skola 2	33	18	3	23	68
Skola 3	18	11	*	*	*
Skola 4	34	21	8	21	78
Skola 5	12	4	4	10	18
Skola 6	11	4	6	10	13
Skola 7	25	21	12	39	40
Skola 8	24	21	7	20	62
Totalt antal	175	101	40	123	280
% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

Största och minsta variationsbredd mellan skolorna

Största 1-3* 52,6
Minsta 7-5 1,1

* Avser skola nr.

14. RESULTAT - Finns det något annat som påverkat ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

Skola 1 (53%), 2 (39%) och 3 har givit mest kommentarer i förhållande till antalet tillfrågade elever. Övriga skolor pendlar mellan 13-35%.

Slutsats

Skolor med höga intagningspoäng, kommenterar mer än övriga skolor. (1, 2 & 3). Jag har godtyckligt valt det jag tycker är av intresse, så objektiviteten kan ifrågasättas.

Diskussion

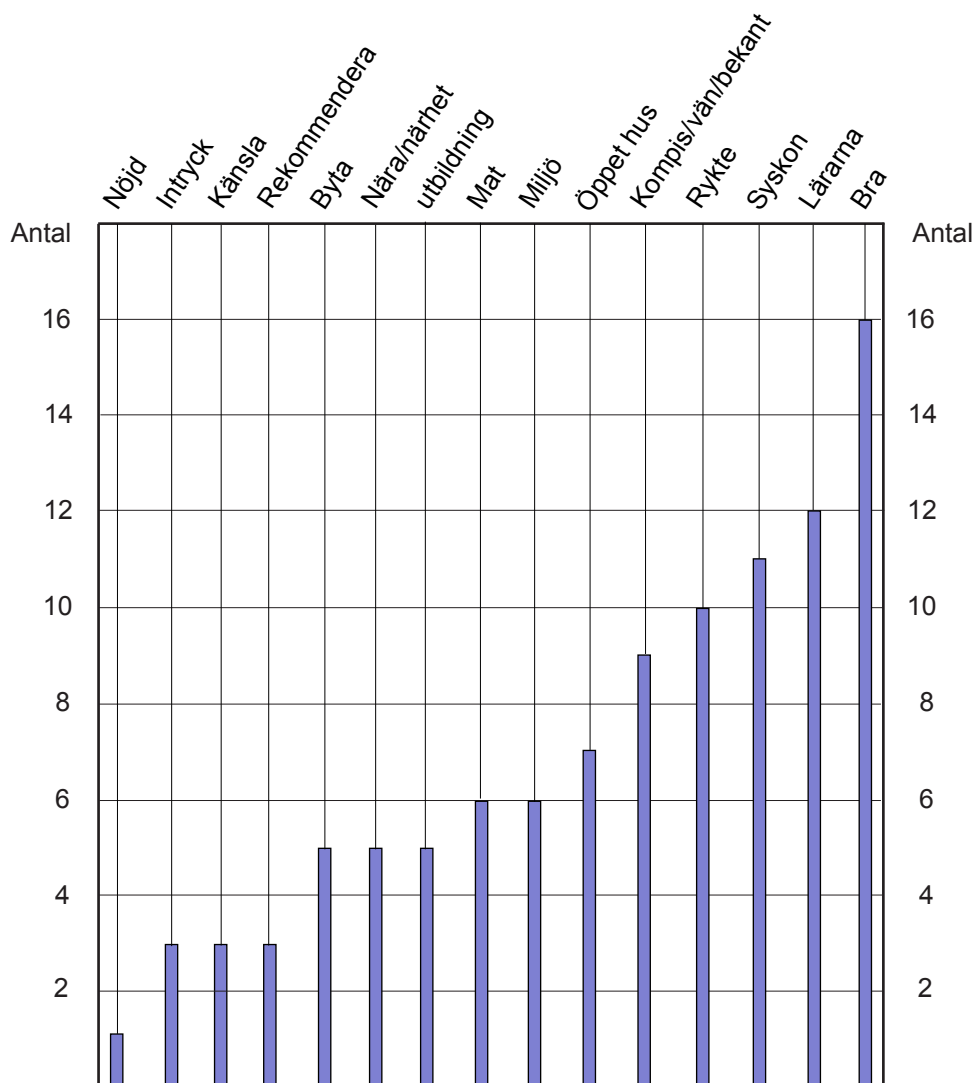
Ni ska här få ett urval av de givna kommentarerna från respektive skola.

- Skola 1. Vad folk som går på skolan, tycker om den.
Vilken känsla man får när man besöker skolan, - öppet hus.
Kvalitet på utbildning och de sociala banden mellan eleverna.
Om det verkar vara en personlig skola med bra lärare.
- Skola 2. Byta miljö och få en bra utbildning.
Bra rykte och bra lärare, vill ej gå i (utlämnat) utan i stan.
Ville byta från en stor kommunal skola, till en mindre som erbjöd
bättre undervisning.
Min syrra, jag gick på (utlämnat) först, för hon tyckte om det, men jag bytte
till denna skola efter tre veckor.
Skolans goda rykte och rekommendationer.
Rykte, betyg, bra lärare, fin skola.
- Skola 3. Valde skola eftersom jag inte kände någon som skulle hit. Ville skaffa nya
vänner och behålla de gamla.
Att skolan måste ligga i stan.
Ryktet om att det var en bra skola.
Ville söka mig från stället där jag bor och träffa nya människor.
Min bror går här.
- Skola 4. Första intrycket av öppna huset, samt att det inte var så många
från mina gamla skola.
Storleken, närheten, ryktet.
Efter att ha besökt det öppna huset, bestämde jag mig för denna skola.
Min pappa och farbror gick här, men det påverkade inte mitt val så mycket.

- Skola 4. Blev imponerad av öppet hus på skolan.
- Skola 5. Inriktningen.
Min bror som har gått i den här skolan, rekommenderade mig att börja här.
Lärarinformation på öppet hus, samt första intrycket av personalen.
- Skola 6. 100% lärarbehörighet.
De lever inte upp till det de sa, om till exempel skolmaten.
- Skola 7. Hade några äldre kompisar som gick här och tyckte det var bra.
Rykten om materialet som ingick i medialinjen.
Jag gick på magkänsla.
Mina syskon.
- Skola 8. Att det är en kommunal skola, privata skolor strider mot min ideologi.
Den är inte lika bra som de privata.
Mina vänner som gått på skolan, rekommenderade denna.
Jag fick ett bra intryck under öppet hus.
Mina föräldrar försökte påverka mig att gå naturvetenskap istället för estet,
men de lyckades inte så bra.
Skolan och lärarna har ett bra rykte.
Jag själv har påverkat mitt val av gymnasiet.

Även på denna fråga, så har elever i skolor med höga intagningspoäng varit flitigare, jämförelsevis med övriga skolor. I och med att det finns ett visst mönster, i kombination med övriga frågor, så går det att ifrågasätta om dessa elever reflekterar mer, eller om det bara är en lokal företeelse. Generaliserbarheten är tveksam, men å andra sidan följs mönstret, vilka säkerligen skulle kunna ifrågasättas, ur olika perspektiv.

14b. Finns det något annat som påverkat ditt val av gymnasieskola?

Svaren avser, hur många gånger orden förekommer i kommentarerna på fråga 14. Ingen hänsyn är tagen till att orden kan förekomma i positiv eller negativ bemärkelse.

Antal tillfrågade	Skola	Flicka/ kvinna	Pojke/ man	Föräldrars utbildning		Högskola & annan utbildn.
				Grundskola	Gymnasium	
	Skola 1	18	1	*	*	*
	Skola 2	33	18	3	23	68
	Skola 3	18	11	*	*	*
	Skola 4	34	21	8	21	78
	Skola 5	12	4	4	10	18
	Skola 6	11	4	6	10	13
	Skola 7	25	21	12	39	40
	Skola 8	24	21	7	20	62
	Totalt antal	175	101	40	123	280
	% fördelning	63,4	36,6	9	27,8	63,2

14b. RESULTAT - Finns det något annat som påverkat ditt val av gymnasieskola?

Övergripande

Orden som, i nämnd ordning, toppar är: Bra (16), lärarna (12), syskon (11), ryktet (10), kompisar-vänner och bekanta (9). Orden som inte omnämns så flitigt är: Nöjd (1), intryck (3), känsla (3) rekommendera (3).

Slutsats

Ordet bra förekommer i positivt bemärkelse, ofta i kombination med exempelvis: bra skola, bra rykte etc. Även ordet ”lärare” förekommer oftast i positiv bemärkelse. D v s det var viktigt att lärarna var bra. Ordet nöjd (1) förekom i uttrycket: ”jag är mycket nöjd med min skola”.

Diskussion

Indirekta eller direkta påverkansfaktorer förekommer ofta i dessa uttryck. Syskon, kompisar, vänner med flera påverkar eleven. Det är också, enligt eleverna, viktigt att skolan, lärarna, ryktet med mera är bra. Påverkan kommer från olika håll och är beroende på hur det ”lokala sammanhanget”,¹¹⁶ med mera ser ut. Författaren Roger Säljö förklarar här nedan begreppet mediering, vilket är en del av förståelsen, hur våra tankar skapas. ”Mediering innebär att vårt tänkande och våra föreställningsvärldar är framvuxna ur, och därmed färgade av, vår kultur och dess intellektuella och fysiska redskap. [...] Men mediering sker inte enbart med hjälp av teknik och artefakter utan människans allra viktigaste medierande redskap är de resurser som finns i vårt språk.”¹¹⁷

Även *Stimulus-Response* och *Source-Receiver*¹¹⁸ modellerna som egentligen hör hemma inom media och kommunikationsvetenskapen, bekräftar delvis det vi redan vet. D v s att vi blir påverkade i olika omfattning av olika ”avsändare” i vår omgivning. ”single message - individual receiver - reaction”.¹¹⁹ Vilket i detta perspektiv kanske kan ses som självklart. Å andra sidan sett så är det förmodligen inte många elever som är medvetna om att de påverkats i olika omfattning.

116 Lund, Stefan (2006, sid. 215).

117 Säljö, Roger (2000, sid. 81-82).

118 McQuail, Denis (2005, sid. 470, 473).

119 McQuail, Denis (2005, sid. 470).

SUMMERING AV SLUTSATSER

Fråga 1

Svaret är att mindre än en fjärdedel av eleverna tycker att kompisar står ganska högt upp på skalan. De övriga lutar mer åt att det antingen inte spelar någon större roll, alternativt att det inte spelar någon roll alls. Däremot är svarsalternativen mycket och ganska viktiga, tillsammans tillräckligt starka för att utgöra en grupp att räkna med.

Fråga 2

Att målsmän är ganska viktiga för alla elever och allra mest för de studiemotiverade, med högskoleutbildade föräldrar. Men jag noterar att mittenalternativet, varken eller, har en hög topp hos de flesta skolor.

Fråga 3

Att ryktet spelar stor roll. Allra mest tycker de elever som representerar skolor, med intagningspoäng över snittet. Även alla övriga skolor ligger högt på skalan.

Fråga 4

Här råder delade meningar, men den övervägande delen av eleverna, tycker att närheten är av betydelse.

Fråga 5

Att gamla klasskompisar inte har så stor betydelse, men ändå tillräckligt många svar som visar att det inte kan nonchaleras.

Fråga 6

Studie- och yrkesvägledaren (SYO), har en ganska stor påverkan, även om den övervägande delen av eleverna tycker att det är, varken eller, alternativt ganska- eller helt oviktigt. Det beror på vilken skola det handlar om.

Fråga 7

Internet har en förhållandevis stor betydelse för de flesta Stockholmskolor, undantaget är skola nr. 6, som avviker från det övriga mönstret (det är dock 34% som är positiva på denna skola). Skolverkets studie visar att cirka 23% tycker att Internet är mycket- eller ganska viktigt. Deras studie avslutas med en ganska höga siffran cirka 39%, under helt oviktigt.

Fråga 8

Beroende på skola, så anser den större delen av eleverna att deras tidigare grundskolelärare, har en mindre påverkan. Dock utgör mängden av de elever som anser att deras lärare har varit behjälpliga, inte att bortse ifrån.

Fråga 9

Att det tryckta mediet har en stor betydelse, för drygt hälften av ungdomarna. Övriga ligger och pendlar under mittensvaret - varken eller.

Fråga 10

Även om svaren skiljer sig, så verkar många eniga om att utbildning istället för skolval står högt på skalan. I och med att så många tyckt - varken eller, så är det inte alldeles klart vad de som svarade detta tycker.

Fråga 11

Spridningen är ganska stor mellan skolorna, men det verkar som eleverna med högre intagningspoäng, (skola nr. 1, 2 & 3) tycker att skolvalet är viktigare än de övriga. Rätt många tycker också - varken eller, vilket innebär en viss osäkerhetsfaktor.

Fråga 12

Vid skola 1 & 5, har den övervägande delen av ungdomarna vetat, att hit vill jag komma. Ju större mängden av nej svar som givits hos övriga skolor, innebär att andra alternativ har valts i första hand.

Fråga 13

Hos skolorna med höga intagningspoäng, är eleverna mest nöjda. Det går även att ifrågasätta varför eleverna tycker som de gör, där svarsalternativen är - mindre nöjda (nej).

Fråga 14

Skolor med höga intagningspoäng, kommenterar mer än övriga skolor. (1, 2 & 3). Jag har godtyckligt valt det jag tycker är av intresse, så objektiviteten kan ifrågasättas.

Fråga 14b

Ordet bra förekommer i positivt bemärkelse, ofta i kombination med exempelvis: bra skola, bra rykte etc. Även ordet "lärare" förekommer oftast i positiv bemärkelse. D v s det var viktigt att lärarna var bra. Ordet nöjd (1) förekom i uttrycket: "jag är mycket nöjd med min skola".

AVSLUTANDE DISKUSSION

Hypotesen

Ungdomar väljer i högre grad skola, än väljer utbildning.

En hypotes kan antingen *verifieras* eller *falsifieras*. ” En hypotes som, efter empirisk prövning, får stöd sägs vara verifierad. Om hypotesen efter empirisk prövning inte får stöd sägs den vara falsifierad.”¹²⁰ I och med att eleverna tyckt olika, ska jag därför se hur hypotesen håller i respektive skola. Jag jämför här nedan siffrorna som finns presenterade efter fråga nummer 11.

- Skola 1. Hypotesen falsifieras, då fråga 10 överstiger och fråga 11 understiger 50%.
- Skola 2. Hypotesen verifieras, då fråga 10 understiger och fråga 11 överstiger 50%.
- Skola 3. Hypotesen falsifieras, då fråga 10 överstiger och fråga 11 understiger 50%.
- Skola 4. Hypotesen falsifieras, då fråga 10 överstiger och fråga 11 understiger 50%.
- Skola 5. Hypotesen falsifieras, då fråga 10 överstiger och fråga 11 understiger 50%.
- Skola 6. Hypotesen falsifieras, då fråga 10 överstiger och fråga 11 understiger 50%.
- Skola 7. Hypotesen är mer falsifierad än verifierad, då procenttalen är övervägande på utbildningssidan.
- Skola 8. Hypotesen falsifieras, då fråga 10 överstiger och fråga 11 understiger 50%.

Diskussion

Här måste läsaren skilja på den teoretiska ansatsen, d v s min hypotes och hur informationen kan tydas. Ofta är ju svaren så pass procentuellt starka att de utgör en betydande mängd och är därför viktiga i olika typer av ställningstaganden, exempelvis hur att nå målgruppen. I och med att eleverna i de olika skolorna oftast svarade olika, så är det lokala sammanhanget¹²¹ en del av förståelsen. I detta uttryck finns mycket att tolka, beroende på var eleverna befinner sig, d v s det geografiska läget. I denna studie gäller det Stockholmstrakten, där valmöjligheterna är stora.¹²² Dessa möjligheter skapar, tillika ekonomi, en viss typ av frihet. Men det gäller att kunna hantera valfriheten på ett sådant sätt att individen får ut något av det. Om exempelvis eleverna inte kan ta till sig befintlig eller obefintlig information, så minskar friheten på sätt och vis. Tänk att du går tre år i gymnasiet och kommer underfund med att du egentligen borde

120 Patel & Davidsson (1991, 2003, sid. 21).

121 Lund, Stefan (2006, sid. 215).

122 Tendensen är att elever i Stockholmstrakten, i högre grad, studerar i andra skolor än sitt eget upptagningsområde, d v s hemorten.

ha läst något annat. Loppet kanske inte är kört, men med tanke på all den ekonomi och tid som studierna kräver, så borde så många som möjligt få valuta för sina pengar. I och med att ett flertal anser sig välja själva, är också ett visst ansvar deras. Men å andra sidan är majoriteten inte myndiga vid detta val, så ett flertal vuxna borde känna ett stort ansvar inför dessa ungdomars valmöjligheter inför framtiden. Alla vet självklart inte vad de vill bli, men det verkar som många elever tycker att det är rätt knepigt att förstå och kunna hitta rätt information. Detta kanske delvis beror på att de inte vet hur och på vilket vis de kan finna uppgifterna. Det borde därför ligga i allas intresse att nå ut med informationen på rätt vis och se till så att alla förstår denna.

Betygen är en annan faktor, höga betyg ger större valmöjlighet. Studiemotiverade elever söker sig gärna till skolor med likasinnande. Här kan politiska ideologier förmodligen spela en viss roll. D v s elever med gott ekonomiskt kapital, där föräldrarna är högutbildade. Vidare konservativt liberala och kanske bor i samma eller liknande stadsdelar. Dessa elever/föräldrar överväger förmodligen både fristående, samt kommunala skolor. Det är däremot mer tveksamt om elever och deras föräldrar med annan ideologisk uppfattning, tycker att den fristående skolan är något val. Om det är generaliserbart, kan förstås ifrågasättas, men de samtal och kommentarer jag fått, visar dock att tendensen finns.

Våra olika *kapital*¹²³ påverkar, beroende på vilka förutsättningar som finns. Dessa kapital fungerar olika i olika sammanhang. Detta kan innebära att en person med ett starkt ekonomiskt kapital, men litet kulturellt kapital, inte nödvändigtvis behöver bli accepterad i vissa miljöer. ”Two individuals endowed with an equivalent overall capital can differ, in their position as well as in their stances (‘position-takings’), in that one holds a lot of economic capital and little cultural capital while the other has little economic capital and large cultural assets.”

¹²⁴ Dessa kapital påverkar, när exempelvis elever vill bli bekräftade av andra, i en för dem ”hemtam” miljö. D v s att vissa elever söker sig till skolor med likasinnade, det blir en typ av bekräftelse, du är som jag.

123 Avser sociologen Pierre Bourdieus kapital. ”I Kabylien var ära eller heder den viktigaste formen av *symboliskt kapital*. [...] Det *kulturella kapitalet*, dvs. den mängd av *socialt erkända* och därmed värdefulla egenskaper och färdigheter som en person har i kulturellt avseende. [...] Bourdieu talar också om *utbildningskapital*, vars synliga former är just examensintyg, doktorsgrader och liknande från utbildningsinstitutionerna. [...] På så sätt modifierar Bourdieu den marxistiska klassteorins ensidiga betoning på *ekonomiskt kapital* som det avgörande för var individen hamnar i den sociala hierarkin. [...] En annan viktigt tillgång är det som Bourdieu kallar socialt kapital - kort sagt det nätverk av resursstarka vänner, bekanta och förbindelser som man har, ett kapital som gärna växer om man lärt sig att ”umgås” med folk och i synnerhet med rätt folk. [...] Kapitalbegreppet är, liksom andra begrepp hos Bourdieu, något *relativt* som varierar med de konkreta omständigheterna. (Gripsrud 2002, sid. 98-99).

124 Bourdieu & Wacquant (1992, sid. 99).

Detta kan även härledas till den teoretiska ansatsen *symbolisk interaktionism*, vilken ”intresserar sig främst för hur vårt ”jag” ständigt utvecklas genom våra relationer till andra. Eller rättare sagt: hur vi uppfattar att *andra uppfattar oss.*”¹²⁵ Vidare tar socialpsykologin upp den så kallade, *modernitetens emotionologi*, där vi som individer sätter upp olika barriärer för att tillgodose eller skydda vår integritet.

Därför måste människan utveckla ett antal strategier för att skydda sig mot överflödet av intryck och mot den objektifiering av kulturen som hotar den individuella kreativiteten. I storstaden utvecklar individerna en cynisk och blasé inställning till andra människor och till livet i allmänhet. [...] För att bevara självkänslan och identiteten tvingas människan att utveckla strategier för att otydligöra sig själv. [...] ¹²⁶

Socialisationen är en annan aspekt/påverkan, för hur vi agerar inför olika typer av val. Våra föräldrar och senare, dagis, skola, kompisar med flera är alla faktorer som påverkar våra sätt att tänka och göra.

Föräldraskapet knyter vanligtvis samman barnets och föräldrarnas handlingar för hela livet. [...] Socialisationen ska därför uppfattas som en livslång process utifrån vilken människans beteende formas kontinuerligt utifrån det sociala samspelet. [...] ¹²⁷

Jag vill med detta säga att det är viktigt att förstå hur vi människor fungerar i olika situationer. Vad det är som gör att vi väljer som vi gör. Det *lokala sammanhanget*¹²⁸ utgör enligt mig det: geografiska läget, miljön, lärarna, föräldrarna, ledningen, kompisarna, studiekamrater, informationen, studie- och yrkesvägsledarna, och närheten med mera. Å andra sidan sett brukar mycket av ovanstående kunna ersättas med duktig personal, vilket ofta brukar vara en fungerande faktor i de flesta andra branscher.

125 Gripsrud (2002, sid. 31).

126 Johansson, Thomas (1999, sid. 46).

127 Giddens, Anthony (1994, 1998, 2003, sid. 42).

128 Lund, Stefan (2006, sid. 215).

KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur

Blumer, Herbert (1969). *Symbolic Interactionism. Perspective and Method*. University of California Press Berkeley and Los Angeles, California. USA.

Blossing, Ulf (2003). *Skolförbättring i praktiken*. Studentlitteratur. Lund.

Bourdieu, Pierre (1984, 1991). *Kultur och kritik*. Daidalos Ab. Göteborg.

Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loic J.D. (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*. Polity Press. Cambridge. UK.

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.). (2000). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur. Lund.

Forsman, Birigitta (2004). *Forskarens frihet Om makt och moral*. Studentlitteratur. Lund.

Giddens, Anthony (1994, 1998, 2003). *Sociologi*. Studentlitteratur. Lund.

Gripsrud, Jostein (2002). *Mediekultur Mediesamhälle*. Daidalos. Göteborg.

Hwang, Phillip. Nilsson, Björn (1995, 2003). *Utvecklingspsykologi*. Natur och Kultur. Stockholm.

Johansson, Thomas (1999). *Socialpsykologi. Moderna teorier och perspektiv*. Studentlitteratur. Lund.

Larsson, Larsåke (1997, 2001). *Tillämpad kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur. Lund.

Lund, Stefan (2006). *Marknad och medborgare. - elevens valhandlingar i gymnasieutbildningens integrations- och differentieringsprocesser*. Växjö Universitet, Pedagogiska Institutionen, avhandling. Växjö.

McQuail, Denis (2005). *McQuails Mass Communication Theory. Fifth Edition*. Sage Publications Ltd, London. England.

Molander, Joakim. (2003) *Vetenskapsteoretiska grunder. Historia och begrepp*. Studentlitteratur. Lund.

Månsson, Per (red.) (2003). *Moderna samhällsteorier. Traditioner, riktningar, teoretiker*. Prisma. Stockholm.

Norstedts Svenska Ordbok + Uppslagsbok (1999).
Språkdata och Nordstedts Ordbok. Stockholm.

Östbye, Helge. Knapskog, Karl. Helland, Knut. Larsen, Leif Ove (2003). *Metodbok för medievetenskap*. Liber AB. Stockholm.

Patel, Runa & Davidson, Bo (1991, 2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur. Lund.

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Prisma. Stockholm.

Tufte, Per Arne & Johannessen, Asbjørn (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Liber AB. Stockholm.

Wertsch, V. James (1985). *Vygotsky and the social formation of mind*. Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, USA.

Internet

Andersson, Helen & Johansson, Karolina (2006). *Upplevelsen av gymnasievalet. Elever i grundskolan ser tillbaka på sitt gymnasieval*. Malmö Högskola, lärarutbildningen, C-uppsats. Malmö. <http://hdl.handle.net/2043/2572> (2007-12-12).

Attityder till skolan 2006 (2007). Statistik. http://www.skolverket.se/content/1/c4/91/19/elever_old_.pdf (2007-12-11).

Attityder till skolan 2006 (2007). Text. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1711> (2007-12-13).

Bengtsson, Linda (2006). *Föräldrapåverkan i samband med gymnasievalet*. Malmö Högskola, Lärarutbildningen, C-uppsats. Malmö. <http://hdl.handle.net/2043/2814> (2007-12-13).

Busk, Marit & Mörk, Lina (2007). *Nu måste jag välja! – hur ungdomar i år nio upplever och hanterar sin beslutsprocess inför gymnasievalet*. Lärarhögskolan, Institutionen för samhälle, kultur och lärande, C-uppsats. Stockholm. <http://hdl.handle.net/10064/322> (2007-12-13).

Ekblad, Camilla & Wahlgren Camilla (2007). *För jag är ju liksom bara 15. Hur ska jag veta vad jag vill bli när jag är 30? En undersökning om en grupp ungdomars och deras föräldrars tankar kring gymnasievalet, framtiden och betydelsen av deras ursprung*. Malmö Högskola, Lärarutbildningen, C-uppsats. Malmö. <http://hdl.handle.net/2043/2560> (2007-12-12).

Lek, Terése (2007). *Kommunal eller fristående gymnasieskola? Avgörande faktorer i elevers val av skolförhållanden i samband med gymnasievalet*. Högskolan i Halmstad, Lärarutbildningen, C-uppsats. Halmstad. <http://hdl.handle.net/2082/1223> (2007-12-12).

Lovén, Anders (2000). *Kvalet inför valet. Om elevers förväntningar och mötet med vägledare i skolan*. Lunds Universitet. Lund. <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12588&postid=27729> (2007-12-13).

Lönn, Tomas (2007-03-22). *Gymnasieskolorna måste inse att de blivit varumärken®*. Dagens Samhälle. Kommunernas och Landstingens tidning. Stockholm. <http://www.dagenssamhalle.se/zino.aspx?articleID=10592&articleCategoryID=19> (2007-12-13).

Medierådet (2003-02-01). *Tonåringar testar gränser på nätet*. Kulturdepartementet. Stockholm. http://www.medieradet.se/templates/Page_____556.aspx (2007-12-21).

Melin, Niklas & Svensson, Rickard (2003). *Niondeklassares beslutprocess vid val av gymnasieskola: en kvantitativ studie i Tensta Gymnasiums upptagningsområde*. Stockholms Universitet, Företagsekonomiska Institutionen, C-uppsats. Stockholm. http://www.skolmarknad.info/tttssp/index.html#mel_sve (2007-12-13).

Nordicom (2007, sid. 12). *Nordicom Internet Barometer 2006*. Nordicom, Göteborgs Universitet. Göteborg. http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/252_Internetbarometer2006.pdf (2007-12-21).

Sandell, Anna (2007). *Utbildningssegregation och självsortering. Om gymnasieval, genus och lokala praktiker*. Malmö Högskola, Lärarutbildningen, avhandling. Malmö. <http://hdl.handle.net/2043/3949> (2007-12-12).

Sandgren, Torgny (2007:12). *Bakom skärmen En beskrivning av vilka som spelar dator- och tevespel*. Ett utdrag ur antologin (Kapitel 4.). Unga och nätverkskulturer – mellan moralpanik och teknikromantik. Ungdomsstyrelsen. Stockholm. http://ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/howDoc/4028e59516c824380116c8258b340002/unga_och_natverkskulturer.pdf (2007-12-21).

Utvärderingsenheten Uppsala Kommun (Rapport 2003:3). *Utvärdering av, information och vägledning inför valet till gymnasieskola i Uppsala kommun*. Uppsala kommun. Uppsala. <http://www.uppsala.se/upsala/templates/SearchPage.aspx?id=20974> (2007-12-20).

Sydsvenskan.se (2007-01-09). *Skolans rykte viktigt för elevens val*. Sydsvenskan.se. Malmö. <http://sydsvenskan.se/sverige/article208986.ece> (2007-12-20).

Intervjuer

Intervju med två elever i en av gymnasieskolorna. (2007-11-08).

Intervju med två elever i en av gymnasieskolorna. (2007-11-07).

Vad är det som påverkat ditt val av gymnasieskola?

1. Hur viktiga har dina kompisar varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktiga	Ganska viktiga	Varken viktiga eller oviktiga	Ganska oviktiga	Helt oviktiga
☐	☐	☐	☐	☐

2. Hur viktiga har dina föräldrar varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktiga	Ganska viktiga	Varken viktiga eller oviktiga	Ganska oviktiga	Helt oviktiga
☐	☐	☐	☐	☐

2b. Vilken typ av utbildning har dina föräldrar/vårdnadshavare?

Mamma: grundskola → gymnasium → högskola → annat →
Pappa : grundskola → gymnasium → högskola → annat →

3. Hur viktig har den nya skolans rykte varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktig	Ganska viktig	Varken viktig eller oviktig	Ganska oviktig	Helt oviktig
☐	☐	☐	☐	☐

4. Hur viktigt har närheten till din bostad varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken viktigt eller oviktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
☐	☐	☐	☐	☐

5. Hur viktigt har det varit om alla andra i din gamla klass skulle till denna nya skola, varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken viktigt eller oviktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
☐	☐	☐	☐	☐

6. Hur viktiga har dina samtal med studie- och yrkesvägledare varit och varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktiga	Ganska viktiga	Varken viktiga eller oviktiga	Ganska oviktiga	Helt oviktiga
☐	☐	☐	☐	☐

7. Hur viktigt har information på internet varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken viktigt eller oviktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
☐	☐	☐	☐	☐

8. Hur viktiga har dina lärare varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktiga	Ganska viktiga	Varken viktiga eller oviktiga	Ganska oviktiga	Helt oviktiga
☐	☐	☐	☐	☐

9. Hur viktigt har information i tryckt material varit för ditt val av gymnasieskola?

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken viktigt eller oviktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
☐	☐	☐	☐	☐

10. Anser du att ditt val av utbildning har varit viktigare än ditt val av skola?

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken viktigt eller oviktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
☐	☐	☐	☐	☐

11. Anser du att ditt val av skola har varit viktigare än ditt val av utbildning?

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken viktigt eller oviktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
☐	☐	☐	☐	☐

12. Var denna gymnasieskola ditt första val?

Ja	Nej
☐	☐

13. Är du nöjd med din gymnasieskola?

Ja	Nej	Om nej, kommentera gärna varför du inte är nöjd
☐	☐	_____

14. Finns det något annat som påverkat ditt val av gymnasieskola?

15. Jag är tjej kille är _____ år och går _____ programmet.

Ett stort tack för din medverkan.